

Непрості виклики під куполом

Не можна падати духом

Свій діагноз про стан Української греко-католицької церкви (УГКЦ) у Польщі поставив на зламі червня і липня цього року глава новоствореної Ольштинсько-Гданської єпархії кир Аркадій Трохановський. Владика виступив зі зверненням до вірних, духовенства та монашества на території, якою управляє від січня цього року. Непересічною нагодою для цього стало особливе місце та історична вже постать, які є символом вірності рідній церкві, своєму народові, мові й традиціям. Йдеться про отця митрата Мирослава Ріпецького, який у Хшанові, що біля Елку, ще в липні 1947 року, попри заборони, відкрив у шкільному будиночку каплицю. До неї їхали вінчатися, хрестити дітей чи на Різдво або Великдень українці з усієї Польщі. Впродовж десятиліть саме там кожного року в липні (цьогоріч – 10 числа) проводиться празник верховних апостолів Петра і Павла.

Звернення, адресоване перш за все греко-католикам Ольштинсько-Гданської єпархії, однак йдеться у ньому про проблеми Церкви і українства усієї Польщі. Це, без сумніву, перший публічний «діагноз» про стан духу й національної свідомості українців.

— Беручи до уваги обставини, в яких живемо, — пише у зверненні владика Аркадій Трохановський, — та ситуацію багатьох наших вірних: як поселенців, так й іммігрантів, треба усвідомити, що головні виклики сьогодення для нас це:

- протидіяння релігійній та національній асиміляції наших вірних, особливо молодого покоління;
- клопотання, щоби духовні провідники: духовенство, монашество були взірцем молитви;
- клопотання про привернення для нашої Церкви тих її синів і дочок, які розійшлися з нею у своєму житті;
- клопотання про те, щоби відшукати та повернути до нашої Церкви нащадків (дітей, внуків та правнуків) виселенців акції «Вісла», яким з різних причин не було дано пізнати традицію своїх предків та жити нею;
- клопотання про те, щоби змішані подружжя залишалися при нашій Церкві;
- клопотання про те, щоби запросити до нашої Церкви тих, які є далеко від будь-якої Церкви, а які широко шукають місця для себе у церковних спільнотах;
- праця над тим, щоби вірні нашої Церкви з України, які знайшлися в Польщі з огляду на скрутні економічні обставини, знаходили для себе місце в нашій Церкві та, щоби були приязно прийняті нашими парафіяльними громадами.

Ми поспілкувалися з очільником Ольштинсько-Гданської єпархії про головні виклики для Церкви сьогодні.

Владико, як оцінюєте нинішній стан української громади в широкому розумінні — рівень асиміляції, відхід від рідної віри, знання української мови?

На жаль, асиміляція стосується великого відсотка нашої української меншини, а особливо це проявляється у питанні рідної мови. Далеко не всі вже спілкуються рідною українською мовою, хоч відчувають ще, що вони українці, греко-католики. Та не часто нині відбувається передавання мови в природний спосіб, тобто через повсякденне спілкування нею в родині, між сусідами, на різних заходах. Добре, що є українські школи, пункти навчання української мови, але ми забуваємо говорити рідною мовою до дітей щодня.



Єпископ Аркадій Трохановський у Хшанові. 10 липня 2021 року.
Фото з твіттера
Греко-католицької церкви

Чомусь не хочемо, щоб вони були двомовні. Чомусь вважаємо, що, якщо діти підуть до пункту навчання української мови, чи до школи (що стається рідше), то цього їм вистачить. Але це не так. Діти мусять відчувати від наймолодшого віку, що батькам дуже важливо те, щоб вони говорили рідною мовою. Батьки ж є найвищими першими авторитетами для своїх дітей, і якщо вони цього вимагатимуть, то й ставлення дітей буде іншим. Сьогодні ми також замало читаємо і слухаємо програм українською мовою. Тоду відсоток молодих людей, які практично не знають рідної мови, з кожним поколінням зростає. Але не можемо падати духом, а треба вкладати у виховання, в працю з юнацтвом ще більше зусиль, щоб мати молоде свідоме покоління, яке буде розуміти, що рідне треба поважати і спілкуватися в родинному колі, між собою, українською мовою. Лише тоді це принесе бажані плоди.

Перші покоління вигнанців зі злочинної акції «Вісла» — хоча й були здебільшого селянами, які закінчили кілька класів, але знали як оберігати рідне: віру, мову, традиції. Вони висилали своїх дітей до поодиноких тоді українських шкіл навіть за 700 кіломе-

трів — до Лігниць. Нині ж, коли до школи кільканадцять, кількадесят кілометрів, здебільшого цього не роблять. Чим це пояснити?

У наших предків мова, віра, традиції — це було їхнє єдине багатство, якого не можна було в них забрати. І вони цим дорожили, берегли це. Думаю, що сьогодні ми не завжди бачимо, що те, що було вартісним для наших предків, є особливою цінністю, найвищою вартістю, яка становить нашу людяність. Проблема, здається, в тому, що ми в чужомовному морі щоразу менше розуміємо, що те, що духовне, має бути для нас найвищою вартістю. А якщо перестає бути, то втрачаємо свою особливість, а чуже, як би не старатися, рідним не стане.

Як це переосмислити?

Я думаю, що сьогодні ми потребуємо таких стимулів як успіхи українців у світі, якими можемо гордитися. Так було, наприклад, під час перемоги української збірної і вхід до — фіналу Чемпіонату Європи з футболу. Ми, українці у всьому світі, могли порадіти, адже це сталося вперше. І так може бути в різних сферах. Тоді українське буде для нас найважливіше, як би інші не старалися нас принижувати.

Чи на вашу думку Україна не замало дбає про закордонних українців, яких є близько 20 мільйонів, хоч могла б повчитися, наприклад, у поляків, які значно більше дбають за свою Полонію?

Як подивимося на найновішу історію України, то далеко не завжди була така можливість. В Україні були і є свої складні проблеми, які виникають зі століть поневолення. Я б радше схилявся до того, щоб ми випрацювали системні методи співпраці з материкою на різних площинах. Насамперед нам треба показати, що українське є для нас найвищою вартістю. Звичайно, добре було б, щоб Україна випрацювала таку систему, яка допоможе нам, українцям у всьому світі, у взаєминах з духовною батьківщиною. Ми не можемо тільки чекати, що Україна, яка восьмий рік осамітнена воює з московською ордою, для нас зробить. Нам треба постійно і наполегливо працювати у цьому напрямку і переконувати до цього інших. Разом для цього повинні співпрацювати всі українські громадські організації. Якщо ми не втратимо єдності між нами українцями, то не лише нічого не втрачимо, але будемо ще й розвиватися.



ПОДІЇ



Івана Купала у Манові

Цьогорічне свято Івана Купала у Манові, що неподалік Кошаліна, пройшло у родинному колі: у супроводі плетіння вінків, радісних танців та забав. А на закінчення свята всі учасники спільно дивилися футбольний матч Євро-2020: Україна-Англія. Попри те, що Україна прогнала, серед глядачів чулося: «Козаки – це наша гордість!».

— На мою думку, потрібно проводити подібні заходи, бо це гарна можливість здибати одне з одним, поговорити та обмінятися позитивними емоціями. Це важливо, особливо зараз, у час пандемії, коли люди дещо відвикли від цього, можливо, й не відчувають потреби зустрітись, — каже Вікторія Федотова, співорганізаторка свята.

Ті, хто приїхали до Манова, були однак спрагли не тільки зустрічей, але й безкінечних розмов та безтурботного сміху. А тільки зустрічаючись, ми можемо передавати одне одному позитивну енергію. Попри те, що цього року не влаштовано концерту, під час свята

учасники обмінювалися інформацією про свято Івана Купала та його атрибути. Особливої сили на Івана Купала набувають польові трави та квіти, з яких роблять вінки, які стають немовби оберегами, тому під час свята відбувся конкурс на найкращий купальський вінок.

— Ми любимо виплітати вінки, любимо виводити хороводи, тому нам тут дуже подобається, — вигукували діти, радісно презентуючи свої вінки.

— Івана Купала — це одне з найбільших свят в українській культурі, тому ми хочемо, аби наші діти знали про нього та його атрибути. Івана Купала — це виплетений вінок, вогнище, яке очищує та надає сили, та цвіт папороті. Й про все це ми розкажемо нашим дітям, — каже Вікторія Федотова. А діти з захопленням сприймали цю інформацію і раділи події: танцям, хороводам та різним іграм не було кінця.

— В Україні в радянські часи народні традиції та звичаї були заборонені, тому ми й для себе відроджуємо купальські вірування. Крім того, вишиванки та еднання з природою — це те, що додає святую магію, тому нам цікаво тут побувати. У Кошаліні почуваємося як у себе вдома, — додають мігранти.

— Рік тому, коли ми засновували в Кошаліні товариство «Майстерня», потрібно було зразу скласти план діяльності й, спілкуючись саме з Вікторією Федотовою, диригенткою хору «Майстерня пісні», який діє при нашому товаристві, ми вирішили, що насамперед будемо організувати події, які вносять позитив у культуру для того, аби діти та молодь мали можливість під час таких заходів навчатися наших звичаїв та традицій. Аби це не були лише товариські зустрічі, а супроводжувала їх глибша мета, — каже Дарія Антошко,



Листи читачів

Національний університет
«Острозька академія»

Інститут досліджень
української діаспори
імені професора
Любомира Винара



The National University
of Ostroh Academy

Lubomyr Wynar
Institute for the Ukrainian
Diaspora Studies

Вп. п. Христина Заник
Головна редакторка українського тижневика «Наше слово»
Республіка Польща

23 червня 2021 р.

Вельмишановна пані Редакторко!

Колектив Інституту досліджень української діаспори імені професора Любомира Винара Національного університету «Острозька академія» засвідчує свою повагу до редакційної колегії українського тижневика «Наше слово» та Вас особисто і має честь привітати із знаковою подією в історії Вашого часопису — 65-річчям із моменту виходу його першого номера.

За час свого існування «Наше слово» зарекомендувало себе як потужне періодичне видання, що систематично висвітлює багатогранність українського життя в Польщі, є містком співпраці українців Польщі з Україною. Втішені, що газета продовжує розвиватися на сучасному етапі, має різні цікаві додатки (зокрема «Світанок», який допомагає виховувати і навчати української мови і культури юне покоління), функціонує змістовний сайт, який сприяє популяризації українства. Відзначаючи інформативність сайту «Нашого слова» як новинного ресурсу, хочемо зауважити, що він є корисним і цікавим для дослідників, адже на ньому розміщений електронний архів номерів часопису за 1956–1999 рр., відвідувачі можуть ознайомитись із переліком українських міст (історичні пам'ятки, освітні заклади, церкви, дипломатичні установи тощо) в Польщі завдяки наявності інтерактивної мапи. Це є вкрай важливо для збереження історичної пам'яті, історії українських громад в Польщі. Подібне також і свідчить про те, що всі, хто згуртований навколо Вашого тижневика, є вболівальниками і патріотами України.

Ми висловлюємо щирі слова подяки для колективу газети «Наше слово» за багаторітню співпрацю та дружбу. Особливо висловлюємо Вам вдячність за можливість постійно ознайомлюватися зі свіжими номерами часопису. Матеріали, що друкуються на шпальтах «Нашого слова» викликають зацікавлення серед студентів і викладачів Острозької академії, є корисними при підготовці до занять з різних навчальних дисциплін («Історія України», «Українська закордонна історіографія», «Культура української діаспори», «Закордонне українство як суб'єкт співпраці з дипломатичними установами України», «Українсько-польські відносини» та ін.).

Ще раз вітаємо Вас із ювілеєм Вашої газети! Бажаємо міцного здоров'я, Господньої ласки в реалізації всіх задумів і планів! Сподіваємося на подальшу співпрацю!

Зі щирою повагою

Аліна Антанич

директорка Інституту досліджень української діаспори
імені професора Любомира Винара
Національного університету «Острозька академія»

35800 Україна, Рівненська обл.,
м. Острогож, вул. Семінарська, 2
тел./факс +38 (03654) 2-29-49

2 Seminaraska Street,
Ostroh, Rivne Region
35800 Ukraine
tel./fax +38 (03654) 2-29-49

<https://idud.oa.edu.ua/>
e-mail: diaspora@oa.edu.ua



Свято особливе й тим, що тут зустрічаються українці з Польщі з українцями з України — їх приблизно по половині. Мігранти все частіше відвідують греко-католицьку церкву та домівку, разом співають у хорі «Майстерня пісні», який діє при товаристві «Майстерня».

— Попри те, що цього року дещо не допасувала нам погода, але я впевнена, що з року в рік буде нас тут щоразу більше. Ми — як одна велика родина: українці звідси та ті, які приїхали з України, зустрічаємося в церкві, домівці чи співаємо в одному хорі, тому такі зустрічі нам дуже потрібні. Це немовби зустрічі душі, — каже Дарія Титаніч-Ващур.

голова товариства «Майстерня», організаторка свята.

Печення ковбаски на грилі та вогнищі, частування солодким зближує. Так і було в Манові.

— Файне відчуття, коли бачиш навколо себе знайомі лиця — це нас ще більше об'єднує. Ми тут всі знайомі, всі ходимо до тієї самої церкви. Разом ходили на навчання української мови та релігії. На таких заходах не має значення вік, а ми всі — як одна велика родина, — каже Дарія. ■

Анна ВІННИЦЬКА
Фото авторки статті

Дорога Редакціє!

Дуже дякую за подяку і прекрасні побажання! Я буду надалі, наскільки мені дозволять сили і здоров'я, розповсюджувати «Наше Слово» серед нашої української громади у Моронзі.

Бажаю успіхів, творчої наснаги, злетів та добра від людей на подальші роки видавання нашого тижневика для української громади у Польщі.

З повагою та пошаною і найкращими побажаннями всякого добра,

Мирослав Вархоляк, Моронг

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

«Лемківська ватра» в Лугах

23-24 липня уже 31-й раз відбудеться «Лемківська ватра» в Лугах (Любуське воєводство). Біля вогнища та біля сцени зустрінуться всі, хто хоче поспілкуватися, поспівати, повеселитися і потанцювати. Під час цього горічного заходу для гостей свята гратимуть ансамблі «Демай», «Надія», «Інтраде», «Горпина», «Горицвіт», «Зоріушка», «Ре-Карпати», «Lemko Tower» та «Капела Древетня». Великим козирем заходу в Лугах є близькість озера Осек.

Організатором «Ватри» є товариство лемківської культури зі Стшелянів-Краєнських «Lemko Tower», яке також займається видавничою та музичною діяльністю.

Ювілей Перемисько-Варшавської митрополії УГКЦ

7 липня у греко-католицькому соборі св. Івана Хрестителя в Перемишлі, відбулася врочистість з нагоди 25-річчя створення Перемисько-Варшавської митрополії Української греко-католицької церкви у Польщі та піднесення її до гідності Перемисько-Варшавської архієпархії. Про це повідомляє сайт архієпархії.

У врочистостях взяли участь архієпископ Євген Попович — митрополит Перемисько-Варшавської архієпархії, архієпископ Іван Мартиняк, єпископ Вроцлавсько-Кошалінської єпархії Володимир Юшак, єпископ Ольштинсько-Гданської єпархії Аркадій Трохановський, Кшиштоф Худзьо — допоміжний єпископ Перемиської архієпархії латинського обряду, а також інші українські священники.

Перед початком літургії, архієпископ Євген Попович пригадав історію відродження Української греко-католицької церкви після її ліквідації в повоєнний час. Було це у 1991 році. Першим єпархіальним єпископом Перемиської єпархії призначено владу Івана Мартиняка. 24 травня 1996 року Іван Павло II підніс Перемиську єпархію до гідності Перемисько-Варшавської митрополії, а її єпарха іменував архієпископом і митрополитом перемисько-варшавським.

На даний час архієпархія складається з чотирьох деканатів: Перемишль-Люблін, Краків-Горлиці, Ряшів-Сянок та Варшава-Лодзь. На її території знаходяться 43 парафії та 11 душпастирських осередків з понад 40 священниками. В архієпархії є два чоловічі монастирі отців василіян у Варшаві та Перемишлі, а також дев'ять жіночих, в яких перебуває 36 сестер.

«Відим» запрошує на концерти

Ансамбль карпатської пісні «Відим» із Сянока після року перерви, пов'язаної з пандемією, повернувся на сцену. Впродовж двох місяців його можна буде побачити на сценах кількох культурних заходів. Найближчі концерти ансамблю відбудуться 25 липня в Устриках-Долішніх. Опісля у Сяноці (31 липня та 1 серпня), Мокрому (8 серпня), Ропенці (15 серпня) та Більсько-Білій (5 вересня).

«Відим» виконує бойківські, гуцульські, лемківські, руснацькі та польські пісні. Співає а капела, часом додатково вживає ударні інструменти — бубон чи дзвінок. Жіночий колектив із Сянока був заснований при Сяноцькому відділі Об'єднання українців у Польщі. Він уже двадцять років виступає на сценах Польщі та закордоном. Серед «відьм», як інколи називають себе самі дівчата, є докторантки, докторки наук, директорка Народного університету мистецтв (пол.: Uniwersytet Ludowy Rzemiosła Artystycznego — *red.*), учительки, художниці, перекладачки, вокалістки, які пишуть свою музику, та інші. Деякі дівчата співають не тільки у «Відимі», але й в інших гуртах. У 2014 році ансамбль був ініціатором різних акцій підтримки та лікування поранених на Євромайдані та жертв війни. Зокрема, кошти з продажу альбому «Відомо хмільне» учасниці передали на підтримку доброчинних акцій однієї з громадських організацій на Тернопільщині та долучилися до допомоги дітям, батьки яких загинули або були поранені на війні.

Диригенткою гурту є музикологиня Маріанна Яра. Українка співпрацює теж з ансамблем «Співанка» з села Мокре, та гуртом «Лем Ми» з Команьчі.

«Зустрічі на пограниччі» у Народному домі

На початку липня у Народному домі в Перемишлі відбулися «Зустрічі на пограниччі». У рамках події — концерт і вистава та майстер-класи. Усе почалося



Фото Касі Комар-Мацінської

1 липня, коли відвідувачі Народного дому могли взяти участь у майстер-класах з кераміки та ткацтва. У суботу, 3 липня, відбувся концерт під назвою «Зустрічі на пограниччі». Виступив ансамбль пісні та танцю «Ослав'яни» з Мокрого та тріо «Вернигора» із Сянока, виконуючи в основному бойківські пісні у новому аранжуванні.

4 липня на сцені Народного дому презентували виставу «Що це за життя без ріки».

Сценарій був створений на основі спогадів українців, які після виселення у 1947 році, вирішили повернутись на рідні землі. Більшість з них оселилася саме у Перемишлі. Спогади були зібрані у 2019 році. Опісля вони були перекладені, а згодом вибрані — щоб «сплести» з них одну розповідь про українців у Перемишлі. Вистава розкаже про їхні мрії, дилеми та труднощі, з якими зустрічалися. Організатором майстер-класів, концерту та вистави був Перемиський відділ ОУП.

Три українські автори — у списку літературної нагороди «Ангелус»

До довгого списку номінантів Центральноевропейської літературної премії «Ангелус» увійшла книжка української письменниці Катерини Бабкіної «Мій дід танцював краще за всіх» у перекладі Богдана Задури, книжка Петра Яценка «Магнетизм» у перекладі Марціна Гачковського та книжка Володимира Рафесенка «Довгі часи» у перекладі Анни Урсулєнко та Марціна Гачковського. Крім перекладів українських творів, до переліку потрапили книжки польських авторів та переклади творів хорватських, російських, литовського та естонського письменників. Загалом журі визначило 14 видань.

Автори, які потрапили до фіналу, отримують нагороду в розмірі 5000 злотих. Переможець отримає 150 000 злотих. Крім того, перекладач книжки переможця отримає 4000 злотих (якщо переможе польський письменник, журі обере перекладача іншої книжки з фінального списку). Літературна нагорода Центральної Європи «Ангелус» — це літературна відзнака, яку вручають щороку з 2006-го за найкращу прозову книгу, опубліковану польською мовою попереднього року. Лауреатом може стати письменник, що походить із Центральної Європи.

У минулому ними ставали українські письменники: у 2006 році Юрій Андрухович із книжкою «Дванадцять обручів», у 2013 році Оксана Забужко із книжкою «Музей покинутих секретів», та Сергій Жадан у 2015 році із книжкою «Месопотамія».

Молодіжний табір на байдарках



Фото з сайту єпархії

28 червня — 2 липня у над озером Здбічно (Zdbiczno) у гміні Валч (Західнопоморське воєводство) відбувся молодіжний табір Вроцлавсько-Кошалінської єпархії УГКЦ. Його організував парох зі Старгарду о. Руслан Марцішак. Опікунами та помічниками були отці Ярослав Роман і Павло Добрянський. Про це повідомляє сайт Вроцлавсько-Кошалінської єпархії. У таборі взяла участь молодь з Іньска, Старгарду, Олави, Вроцлава, Щецина, Щецинка, Білого Бору, М'ястка, Гданська і Валча. Кожний день розпочинався спіль-

ною молитвою, читанням Святого Письма. Після сніданку молодь байдарками плавала різними водними шляхами. Кожний день закінчувався вогнищем, співом українських та церковних пісень. «Бувало, що ми змogli і трошки змерзли, але не піддавалися. Один вечір був особливий, коли грала Україна проти Швеції. В цей час ми всі були разом з нашою збірною і вона перемогла», — пише організатор. З нагоди 25-ліття єпархії був проведений конкурс про історію греко-католицької церкви у Польщі та життя церковних громад.

В останній день табору були організовані змагання байдарками на озері, в яких взяло участь дев'ять осіб. Переможці отримали нагороди. Кожний учасник отримав також медаль на згадку про табір. Він сам мав на меті не лише відпочинок, алей й інтеграцію молодих українців з різними парафіями.

Виставка у Зеленій Горі

18 червня у Зеленій Горі відбулася виставка під назвою «Від виноробні Брігера до греко-католицької церкви. Історія місця, будівлі та громади», де представлена історія будівельного комплексу на розі вулиць Замкова та Бодуена у Зеленій Горі. Саме там від XIX століття працювала фабрика вин Фріца Брігера. Зараз один з будинків комплексу є пристосований для релігійних цілей. Він служить місцевій українській громаді як парафіяльна святиня. Виставка представляє життя українців Зеленій Горі як до, так і після будівництва храму. Її буде можна побачити до 12 вересня.

Екскурсія українською мовою у Гданській корабельні

В межах проєкту Metropolitanka туристам показують Гданську корабельню очима кранівниць, інженерок, прибиральниць та працівниць адміністрації. Екскурсії проводяться безкоштовно також українською мовою. Вони триватимуть приблизно 1,5 — 2 години. Організатори обіцяють, що під час екскурсії можна буде дізнатись відповіді на запитання: у чому полягає робота кранівниці; яку роль відіграли жінки у страйках; якою була соціальна допомога для працівників корабельні та яким було культурне життя підприємства. Екскурсоводи розкажуть, як робота на корабельні вплинула на життя працівниць, відкриють гостям історію непокірної кранівниці, працівниць культури, діячок «Солідарності», а також занурять у буденність страйку в серпні 1980-го року.

Під час екскурсії можна почути безліч веселих та цікавих історій з життя корабельні, наприклад, про сад на підприємстві, в якому вирощували тюльпани та гвоздики, які роздавали на свято 8 березня. Дізнаєтеся, де знаходилася вілла директора, зал моделювання, зал 42А з муралом «Татусю! Працюй безпечно», в якому на козловому крані працювала Анна Валентинович.

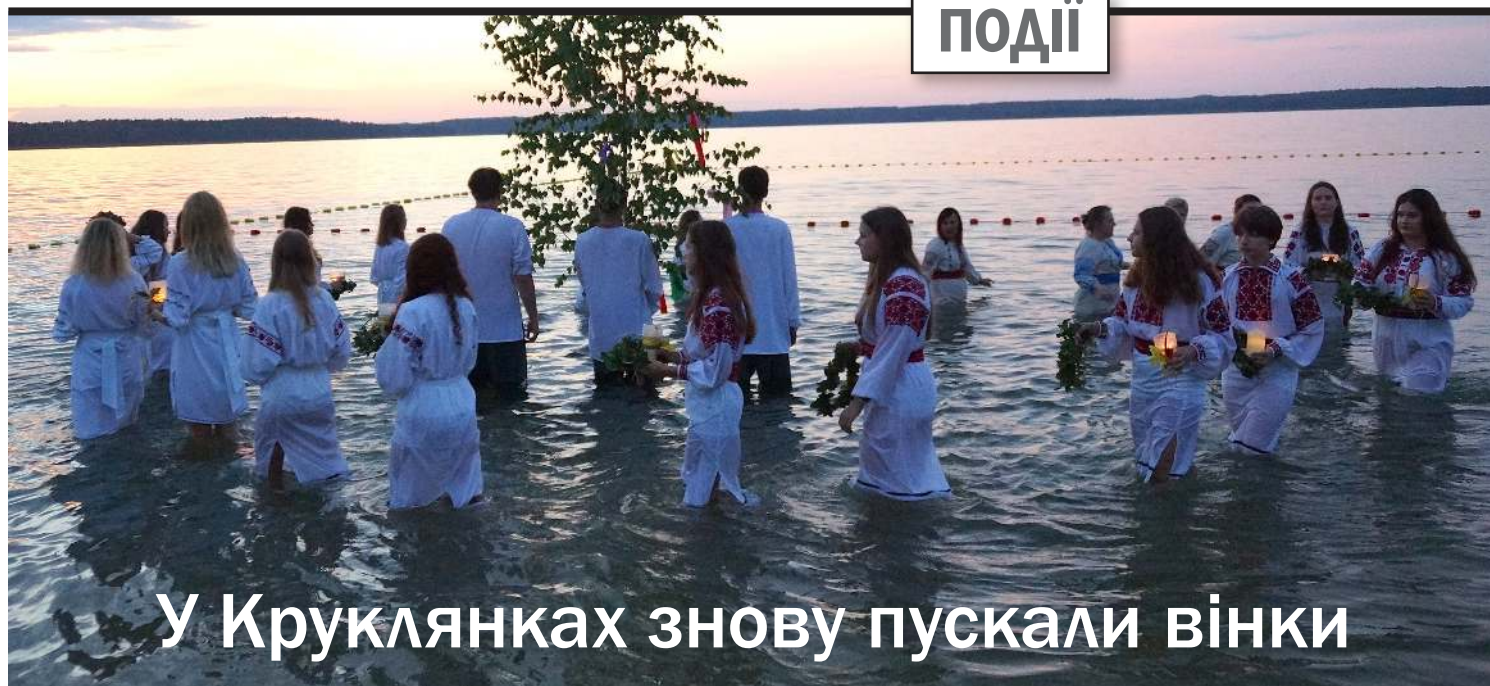
Нагадаємо, що відома у Польщі громадська діячка та співзасновниця профспілки «Солідарність» народилася на нині неіснуючому хуторі біля с. Синне (Рівненщина) в багатодітній українській селянській родині штундистів Назара та Приськи (уроджені Пашковець) Любчиків. Через важкі матеріальні умови сім'ї Анна з 12 років працювала служницею в заможних польських господарів Телесницьких, з якими 1943 року виїхала до Польщі. У 1950 році почала працювати у Гданській корабельні. Вона у 1978 році взяла участь у створенні в Польщі незваних владою вільних профспілок, за що була переслідувана комуністичними спецслужбами. Після введення в Польщі воєнного стану (13 грудня 1981 року) Анну Валентинович інтернували. За організацію страйку в грудні 1981 року була засуджена в березні 1983 року до 1,5 року позбавлення волі (умовно). Через продовження опозиційної діяльності відбула ув'язнення з грудня 1983 року до квітня 1984 року. Зв'язки зі своєю українською родиною Анна Любчик-Валентинович відновила вже після падіння комуністичного режиму у Польщі та відновлення української незалежності. З сестрою Ольгою і братом Василем підтримувала стосунки до самої своєї смерті.

У зв'язку з дотриманням санітарного режиму, участь в екскурсії можлива тільки за попереднім записом, кількість місць обмежена. Контакт для запису та більше інформації на сайті metropolitanka.ikm.gda.pl

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**

Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

ПОДІЇ



У Круклянках знову пускали вінки

Українці з Круклянок (Вармінсько-Мазурське воєводство) після років перерви відновили Купальське свято. Це врешті мусило відбутися, бо важко знайти для такого заходу краще місце – з чудовим озером, гарним пляжем та зеленню.

Саме в такий краєвид вписали «Етно-Мандрівку – Чарівну Купальську Ніч», яку 3 липня організував круклянський гурток Об'єднання українців у Польщі. В минулому тут збиралося до кількох тисяч людей. Приїжджали артисти з регіону, Польщі та України. Потім почалися проблеми з територією та коштами. Подію перенесли до центру місцевості, а згодом – взагалі відмінили. Але люди пам'ятали, питали і просили про відновлення. Тому вже минулого року відбулась перша скромна Етно-Мандрівка, яка цього разу перетворилась у більше свято.

Зараз його артистичний кістяк створив відомий підляський ансамбль «Ранок» під керівництвом Єлизавети Томчук. Молоді артисти представили танці «Іхали козаченьки», «Притупи», «Полісянка», «Гопак» та пісні – «Била мене мати», «Гриць», «Парова машина» тощо. У їхньому виконанні гості побачили й головний, найбільш магічний і

мальовничий момент свята – купальський обряд з пусканням вінків на воді та ватрою. До «Ранку» приєднався й інший підляський гість – жіночий колектив «Вервочки» з Орлі, які порадували людей старовинними піснями зі свого регіону. Традицію пускання вінків продовжив й польський гурт «Бандзюрки». Назва дещо вводить в оману, а насправді це дует симпатичних дівчат, які виконали пісні популярних у Польщі Каї, «Братанків» та Моніки Бродки. Ще один польський акцент у програмі – це гурт «Сапіняки», який представив польські, українські та циганські народні твори. Музичну пропозицію доповнив колектив «Акварель», який спеціалізується на народних, історичних та церковних піснях, а також постійно співом збагачує богослужіння у греко-католицькій церкві в Круклянках. Пісні учасникам свята подарували й гості з Гурова-Ілавецького – діючий при українській школі гурт «Журавка» та їх опікун Мирон Мацьопа. Він поділився також спогадами із першого Купальського свята у Круклянках, де на початку 90-х років потрапив з тодішнім гуртом «Рух». Як згадував Мирон Мацьопа вже тоді відчувалося тут несамоовиту атмосферу, також пускали вінки, але пляж і територія були менш «цивілізовані»



▲ Катерина Савко

ми». І хоч тоді електрострум спалив всю їхню музичну апаратуру, але спогади залишилися найпозитивнішими. Музичну палітру круклянського свята доповнив гурт «Корморан». Під звуки їхнього виконання пісень з української естради публіка перейшла у нічну танцювальну забаву.

Голова Мазурського відділу ОУП Адам Цалка підкреслює, що його участь у підготовці свята була лише допоміжною, а весь організаторський тягар взяли на себе представники місцевого гуртка організації. Він не хоче також говорити, що це – продовжен-

ня колишніх заходів, хоч тісно з ними пов'язане: «У нас в гуртку є нова команда і „свіжа кров“. Це вони відповідно свого бачення проводять цей захід», – відзначає голова. Він підкреслює також, що про повернення заходу у громаді говорилося вже давно, а «добрими духами», що підтримували ідею були представники Вармінсько-Мазурського сеймику – Мирон Сич, Збішко Гомза та Ярослав Слома.

За «організаторським кермом» стала голова гуртка ОУП в Круклянках Катерина Савко. Вона лише рік на цій посаді, тому ще не впевнена, чи хоче, щоб захід розбудовувався до своїх найбільших історичних масштабів. Спочатку воліла б перевірити себе в ролі організатора. Приймати виклики легше, бо, як підкреслює, має із собою команду дуже активних людей: «На збори нашого гуртка ОУП може не приходять багато осіб, але коли треба щось зробити, то вони просто є. Нині зранку тут працювала команда з близько 40 людей», – із задоволенням відзначає Катерина Савко.

Потенціал для української громадської діяльності в Круклянках точно є. Крім того, свою підтримку і допомогу в організації наступних Купальських свят задекларували цьогорічні гості, серед яких були Бартломей Ключко – вїйт Круклянок, Ярослав Слома – голова Комісії нацменшин Вармінсько-Мазурського сеймику, Йоланта Пйотровська – членкиня правління Вармінсько-Мазурського сеймику та Моніка Лемпійська-Гій – голова Ради повіту в Гіжицьку. ■

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті



▲ Мирон Мацьопа



▲ «Бандзюрки»



▲ Єлизавета Томчук



▲ Учасники свята



«Акварель»



«Вервочки»

УКРАЇНА

ПУЛЬС
УКРАЇНИВід Берліна до Вашингтона:
чого чекати від міжнародних зусиль Зеленського?

Якщо червень пройшов під знаком самітів «важкогаговиків» міжнародної політики (саміт Великої сімки, ЄС – США, НАТО і зустрічі Байдена з Путіним), то липень – час важливих двосторонніх контактів. Так, Володимир Зеленський зустрічається з Ангелою Меркель в Берліні, а наприкінці місяця – матиме повноцінний офіційний візит до Вашингтона. В проміжку – сама канцлерка Німеччини зустрічається з Джоозефом Байденом. Які важливі сигнали український президент веде до держав-партнерів? І чи будуть вони почуті?

Київ – Берлін: як німецькі вибори
затмарюють інші теми

Політика Німеччини щодо України після 2014 року мала свої особливості (потужне російське лобі в Німеччині, лояльність громадської думки до відновлення бізнесу з Росією), але принципово всі ці роки Берлін не відходив від головного: Росія – агресор, і політичні та економічні санкції ЄС проти неї мають лишатися в силі.

Втім, події останніх пів року істотно підточили цей фундамент. По-перше, Німеччина протиснула добудову Північного потоку-2. Тим самим, серйозно посилила залежність ЄС від Росії і послабила безпеку як України, так і ЄС загалом. По-друге, і це ще більш важливо: вперше за всі роки російської агресії Ангела Меркель виступила за повернення до самітів ЄС – Росія на найвищому рівні. Простіше кажучи, це означає запросити Владіміра Путіна до Брюсселя для контактів з усіма лідерами країн-членів ЄС. І хоча на саміті ЄС ідею Меркель не підтримали, офіційна позиція Берліна: цього треба добитися і далі.

Тут – безперечно істотний ризик і небезпека для України. Такий прякий діалог на колективному рівні, від імені всього ЄС – це повернення у вчорашній день. Наче і не було агресії Росії, за що вона і була «покарана» політичною ізоляцією. Годі й говорити про те, що як тільки відновлюється колективний (на дво- чи тристоронньому рівні окремі держави спілкуються і можуть комунікувати з Кремлем) діалог з Росією, весь пакет економічних санкцій проти Росії невдовзі розсиплеться. Приблизно від 2017 року в ЄС встановився мовчазний консенсус, вже без конфліктів: санкції автоматично продовжуються щопівроку. Втім, якщо відновлюється майже повноцінний політичний діалог, дискусія про те, чи потрібні далі санкції, так само відновиться. І прибічники їх пом'якшення одразу піднімуть голову. Треба ж буде «винагородити» Росію за готовність до діалогу. Така хибна логіка вже не раз підводила ЄС у відносинах з Росією. Підведе і на цей раз. Тому має бути максимальний спротив з боку низки членів ЄС (зокрема, Польщі, країн Балтії, Чехії), а також з боку України. Хоча заради справедливості треба сказати: автоматична «зрада» тут не настане. Оскільки є одне істотне «але»: Німеччина готується до виборів. ХДС/ХСС серйозно конкурують із «Зеленими». На цьому фоні Ангела Меркель, хоча і полишає канцлерську посаду, але гуртує електорат своєї партії і грає на тих самих «особливостях» німецького суспільства, про які згадувалося вище. Це не означає, що ризик відновлення зв'язків з Росією зникне після виборів до Бундестагу. Але темпи просування цієї ідеї на певний час зменшаться точно.

В таких умовах ключовим меседжем з українського боку буде врегулювання на Донбасі, Кримська платформа і ситуація з Північним потоком-2. Щодо конфлікту – і в контактах з Меркель, і загалом з Берліном на нинішній стадії українська влада прагне зафіксувати: або ревізію Мінських угод, або вже не Росія, але і Україна припиняє шукати домовленостей. Це впливає з усього, що зараз роблять українські переговорники. І ідея з можливим референдумом про умову «стіну» з окупованим Донбасом – це одна з альтернатив активному веденню переговорів. Нормандська четвірка, де Німеччина і персонально Меркель грали провідну роль, хитається. Без Меркель лінія німецької політики кардинально не зміниться (хіба що «Зелені» виграють вибори), але українська влада шукає точок опори. Це, зокрема, підтримка ідеї про перегляд Мінських угод. Щоб після відходу Меркель це залишилося «в пам'яті» німецької політики. Далі – зондаж можливих змін в нормандській четвірці, яка буксує так само, як і її «молодша дочка» – Мінська Тристороння контактна група. Окрім цього: Північний потік-2. Київ не полишає надії заблокувати запуск газопроводу на останній стадії. Теоретично це все ще можливо, але політично доля газопроводу вирішена для Меркель. Українська влада вже заговорила про компенсації Києву за втрачений транзит, але це спірне питання. Адже втрати не тільки фінансові – із запуском Північного потоку-2 Росія більше не стримана нічим в разі рішення наступати на українську територію.

Київ – Вашингтон:
теплі ванни не буде

В українсько-американських відносинах і запланованому саміті президентів все буде складніше. Після весняного візиту до Києва держсекретаря Ентоні Блінкена остаточно стало ясно: безпека – безпекою, але нова американська адміністрація прискіпливо дивитиметься на внутрішні реформи в Україні. Чи означає це, що без реформ Україна не зможе розраховувати на підтримку США для протистояння з Росією? Ні, але якість і масштаби цієї підтримки постраждають. Так, Сполучені Штати чекають від України декілька ключових змін. Судова реформа: очищення суддівського корпусу. Реформа Служби безпеки України: деполітизація і її відсторонення від розслідування економічних та корупційних злочинів. Прозорість корпоративного управління: навіздогін до суперечливого втручання в обрання керівництва «Нафтогазу». Потрібно забезпечити незалежність Спеціалізованої антикорупційної прокуратури і Національного антикорупційного бюро. Одним словом – (пере)запустити все те, без чого будь-які інші реформи не мають жодного сенсу.

І ось тут, власне, – ключова суперечність. У Байдена воліють говорити про реформи в Україні значно більше, ніж в Києві. В Києві ж порядок денний хотіли б бачити інакше: безпекова і оборонна співпраця зі Штатами проти російської агресії, фінансова підтримка, оборонні контракти, політична підтримка руху України до НАТО, включення США в переговори по Донбасу і підтримка Кримської платформи. Фактично все – зі сфери зовнішньої політики. І достатньо чутливе з політичної точки зору. Північний потік-2 – частина цього ж пазлу. В той же час для США, як видається зараз, пріоритетними все-таки будуть питання зі сфери внутрішніх перетворень в Україні. І тут, судячи з усього, ключова точка дискомфорту прийдешньої зустрічі.

Загалом виходить така модель: в разі серйозної ескалації з боку Росії, Україна отримає і політичну, і фінансову, і, можливо, оборонну підтримку з боку США. Втім, якщо нових відвертих хвиль агресії не буде, то там, де потрібна довгострокова, стратегічна підтримка США – це буде опосередковано, але все-таки залежати від внутрішніх процесів в Україні. Конфлікт затяжний. І з одного боку, плюс в тому, що тиснути на Україну і вимагати від неї поступок Росії ніхто не стане вже. Але в той же час, з іншого боку, і готовності розділяти оборонну, безпекову підтримку з внутрішніми реформами теж більше практично немає. І це – нові реалії між Києвом та Вашингтоном. Немає реформ – умовно антиросійська позиція США зберігатиметься, але це точно не дорівнює активній підтримці України.

Долучатися до переговорів в Нормандії ентузіазму у Вашингтона теж особливо немає. Змін і розв'язання конфлікту на обрії немає, а зав'язнути у форматі, що буксує, в інтереси США не входить. Тим не менше, попри це перед Зеленським все одно стоїть завдання: просувати максимальне включення США в процес переговорів. Реалістичне завдання – на рівні новопризначеного спецпредставника з відповідних питань. Але до цілої низки незручних питань делегації з Києва потрібно бути готовою.

В цій ситуації з одного боку – є застій в переговорах з Росією, є скепсис Заходу щодо руху України до НАТО, є певні ідеї, як відновлювати відносини з Росією. З іншого боку, є стратегічна позиція США про необхідність стримування Росії. Не надавати підтримку Україні при цьому – неможливо. Але зменшити обсяги такої підтримки – цілком. Завдання Києва – показати прогрес там, де цього уникнути просто неможливо. А саме: ухвалити закон про Вищу кваліфікаційну комісію суддів. Врахувати пропозиції західних партнерів до законопроекту про реформу СБУ. Без цього сподіватися на активну підтримку в оборонній і безпековій сфері буде складно. ■

Марія ЗОЛКІНА,
політична аналітикиня фонду
«Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва»

Лідерка білоруської опозиції Світлана Тихановська у Литві зустрілася з президентом України Володимиром Зеленським. Це відбулося під час його візиту до цієї країни 6-7 липня. Опозиціонерка зараз там проживає. Тихановська була присутня у Вільнюсі як запрошена гостя на конференції з питань реформ в Україні. «Під час неформального спілкування вона підійшла до президента України Володимира Зеленського, представилася і подякувала за те, що Україна підтримує білоруський народ. Наша держава дійсно щира і послідовна в цій підтримці», – розповів міністр закордонних справ Дмитро Кулеба українським медіа. Він додав, що Україна зацікавлена в тому, щоб сусідня Білорусь розвивалася як демократична та європейська держава, тому приймає у себе десятки тисяч білорусів, які тікають з країни, і допомагає їм з працевлаштуванням.

У Чернігові в пунктах масової вакцинації почали робити щеплення препаратом Pfizer. Це – перше місто в Україні, де цю вакцину (визнану в ЄС) можна зробити в таких пунктах. Про це повідомив генеральний директор Чернігівської міської лікарні № 2 Владислав Кухар. У перший день використання Pfizer, 10 липня, у торговому центрі міста цим препаратом прищепили 686 людей, у іншому – 420. Міністерство охорони здоров'я відкрило майже 200 центрів вакцинації від коронавірусу. Наприкінці липня – на початку серпня має початися останній етап вакцинації. Тоді, як заявляють в МОЗ, в пункти масової вакцинації прибудуть усі доступні в Україні вакцини, зокрема Pfizer.

У президента України Володимира Зеленського – новий прессекретар. Ним став колишній ведучий новин телеканалу «Україна 24» Сергій Никифоров. Журналісту 34 роки, родом він з Кривого Рогу. З жовтня 2020 року Никифоров вів ранкове шоу «Ранок чемпіонів» разом зі співведучою Талою Калатай, а до того був журналістом у програмі новин «Сьогодні» (телеканал «Україна 24» і «Україна», на яких виходять ці програми, належать бізнесмену Рінату Ахметову). Раніше Никифоров працював на каналі «Euronews», зокрема у його штабі у французькому Ліоні. Ще раніше – кореспондентом державного телеканалу «Перший національний», який потім став UA: Перший – загальноукраїнський суспільний телеканал у складі Національної суспільної телерадіокомпанії України. Попередня прессекретарка Зеленського Юлія Мендель (від червня 2019 року) залишила цю посаду, але вона й далі працюватиме з медіа в команді президента, тільки з іноземними. Мендель стала фігуранткою низки скандалів з журналістами. Її часто критикували за непрофесійність. Наприклад, у березні 2021 року вона посварилася зі шведським економістом і старшим науковим співробітником Atlantic Council Андерсом Аслундом. Причиною сварки став допис Мендель, у якому стверджувалось, що президент Володимир Зеленський здатний протистояти будь-кому з українських олігархів.

Підготувала Христина ЗАНІК
на основі новинних повідомлень «Бабеля»

Не можна падати духом

Продовження з 1 сторінки →

У своєму зверненні присвячує увагу й українським мігрантам. Їх активізувати дуже важко, бо вони здебільшого приїхали на роботу і повертаються додому. Чи спільно з Україною можна б їм якось допомогти, щоб вони не почувалися відчуженими?

Трудові мігранти — це великий виклик для самої України. Я думаю, що Україна радіє, що її громадяни виїжджають закордон, щоб заробити. Одночасно вона хоче, щоб вони поверталися. Найкраще було б, коли б для них була праця вдома. Ми ж бачимо, як порожніють українські села і малі містечка, бо люди їдуть за хлібом у Західну Європу. Наше завдання як церкви, щоб тих мігрантів, які хочуть користати з духовної підтримки, якнайбільше підтримати. Вони мають бачити церкву, яка служить, яка притягує їх до себе, допомагає. Саме в цей спосіб маємо показати українську зрілість і відповідальність. Мабуть, більшість з трудових мігрантів повернеться додому, але частина залишиться в Польщі, народить дітей. Якщо вони відчують піклування нашої української церкви і громади, то залишаться при ній. Отже, нам треба бути з ними і шукати способів, щоб їх до нас залучити.

Значно простіше поставити діагноз усім нашим слабкостям. Однак складніше їх потім «лікувати». У зверненні згадуєте про змішані подружжя. Зі спостережень видно, що найчастіше змішані подружжя відходять від церкви, перестають бути присутні в українських громадах, не беруть участі в українських культурно-освітніх заходах. Як їх повернути до церкви, до громади?

На жаль, так стається, що великий відсоток змішаних подружжів відходить від нас. На мою думку, до них треба ставитися зичливо, не засуджувати, а заохочувати до подальшої присутнос-



▲ Отець Мирослав Ріпецький

ті в житті церкви чи громади. Адже ми розуміємо і польську, і ніхто цієї мови не забороняє. Йдеться про це, щоб вони усвідомлювали і з канонічної точки зору, що можуть брати участь у житті церкви і нашої спільноти. Очевидно хто погоджується на таке подружжя, має бути свідомим, що це вимагатиме від нього подвійної праці. Цих справ не можна залишити, бо тоді одна чи інша людина втрачає свою ідентичність, перестає розуміти ким є, а це може з часом доводити до сімейних конфліктів. Йдеться про це, щоб польська сторона розуміла і шанувала свого партнера та його походження, а з іншого боку наші дівчата і хлопці мають роз'яснювати це своїм польським чи іншим партнерам. Хотілося б, щоб такі пари разом пішли до церкви чи на український концерт. Щоб інша (українська) сторона могла пояснити, чому для неї це так важливо. І про це треба говорити від початку, не приховувати.

У нашій церкві були пропозиції, навіть спроби переходу в церковних літургіях на польську мову, бо, мовляв, частина вірян вже не дуже розуміє українську. Чи варто так ризикувати?

Я думаю, що дійшло до певного непорозуміння. Не було пояснено: для кого мали служитися ці літургії польською. Вони мали бути скеровані виключно до поляків, зацікавлених нашим обрядом. Особисто я думаю, що ми можемо захопити любителів нашого обряду, представляючи його українською мовою. Тільки тоді це віддає такий східний настрій нашої церкви. Не треба перекладати все на польську мову, хоч і так її частково вживаємо при змішаних шлюбах, при похоронах, щоб роз'яснити Боже слово. Як на мене, цього достатньо. Збільшуючи польську мову в церкві, будемо втрачати дух нашої літургії.

Впродовж довшого часу ведеться дискусія про святкування за актуальним григоріанським календарем. Чи варто нам це робити, не чекаючи на рішення у цій справі церкви в Україні?

З церковної точки зору прекрасно було б, коли б усі християнські церкви святкували Воскресіння Ісуса Христа в один час, бо це прекрасне свідцтво віри. Натомість з національної точки зору ці відмінності допомагають нам берегти нашу ідентичність. Минуле показало, що ця відмінність допомагала у цьому. І це дуже позитивно. Але одночасно бачимо, що темп життя міняється. Змінюється також церковне життя. Раніше ми не мали своїх храмів, і це породжувало питання: де і коли відправляти літургії. Сьогодні наші парафії мають у більшості свої святині. Ми стали незалежними, над чим ми довгі десятиліття працювали. Також щоразу частіше чуємо в наших спільнотах потребу, щоб святкувати згідно з актуально діючим державним календарем. Не знаю, як це може спрацювати на майбутнє. Вірю, що ми не втратимо наших вірян, якщо так трапиться, що перейдемо на один календар. Але може бути і так, що хтось, хто має п'ятсот метрів до костелу, а два кілометри до церкви, скаже, що це все одно, і піде до римо-

католиків. Ми стоїмо перед викликом у справі календаря. Це питання ставив і наш Собор у Польщі в 2014 році, але пандемія стала на перешкоді, щоб це питання обговорити. Маємо приклад нашої церкви в Італії, де вирішено, що від першого вересня вона переходить на григоріанський календар. Нам треба це прискільки спостерігати, як воно спрацює. Цей екзархат становлять самі емігранти з України. Отже, можна буде спостерігати, чи не буде між ними роздору, чи всі погодяться перейти на новий календар, чи збережуть свою національну ідентичність. Тоді будемо робити висновки й ми.

Ваше звернення появилось напередодні вшанування пам'яті отця митрата Мирослава Ріпецького, українського патріота, незламного священника, якому присвячуються щорічні празники в свято Петра і Павла. Останніми місяцями українців непокоїть інформація про проведення через цей наш санктварій дороги і роз'їзду поблизу каплиці і площі. Наскільки це реальна загроза?

Це місце вже вписалося в українську історію і традицію в Польщі. Це, я б сказав, такий наш український Єрусалим. Сюди від 1947 року приїжджали і звідти від'їжджали люди з усієї Польщі скріплені у вірі. Це заслуга отця Мирослава Ріпецького, який увійшов в історію нашої церкви. Це мале символічне місце принесло великі духовні плоди, хоч тоді не було видно перспектив для існування нашої церкви. Справді поряд має бути проведена дорога. Я писав листи відповідним чиновникам і ставив питання, чи не можна пом'янути планів. Поки нічого нового немає. Думаю, що це все буде залежати від нас самих, від нашої активності, присутності і спільних заходів, які дозволять зберегти наш Єрусалим. Можливо, що дещо пом'яняється і ускладниться, але Хшаново надалі залишиться тим місцем, яке для нас є дуже важливим. Ми маємо туди приїжджати якнайчастіше, молитися, щоб інші бачили, яке воно для нас важливе і символічне. І що ми спроможні за нього постояти. ■

Степан МІГУС

Українське історичне товариство у Польщі за підтримки Об'єднання українців у Польщі приступає до здійснення проєкту

«Живі у нашій пам'яті – віртуальний український некрополь у Польщі»

Хочемо віддати честь і шану тисячам українців, які працювали на благо своєї нації. Могили тих дочок і синів нашого народу часто призабуті, поруйновані, залишені без опіки, поростають кущами і травою. Тільки невелика частина з них упорядкована і описана. Тому ми як спадкоємці праці тих славних осіб маємо обов'язок вшанувати їх та місця їхнього вічного спочинку.

Метою проєкту є створення загальнодоступної інформаційної онлайн-платформи польською та українською мовами про місця поховань на території сучасної Польщі постатей, важливих для української національної пам'яті. Таким чином, ми повернемо у сучасну свідомість пам'ять про багатьох людей, які зробили незаперечний внесок в українську історію та культуру.

Звертаємося до Вас, людей доброї волі, підтримати фінансово наш задум, який стане нашим спільним проєктом.

Фінансові пожертви для виконання проєкту слід висилати на банківський рахунок:

Ukraińskie Towarzystwo Historyczne w Polsce з допискою
„Na działalność statutową – żywi w naszej pamięci”

Nr konta: 36 1440 1387 0000 0000 1310 6525

Для закордонних переказів: BIC (SWIFT): BPKOPLPW

IBAN: PL 36 1440 1387 0000 0000 1310 6525

Bank name: PKO Bank Polski SA

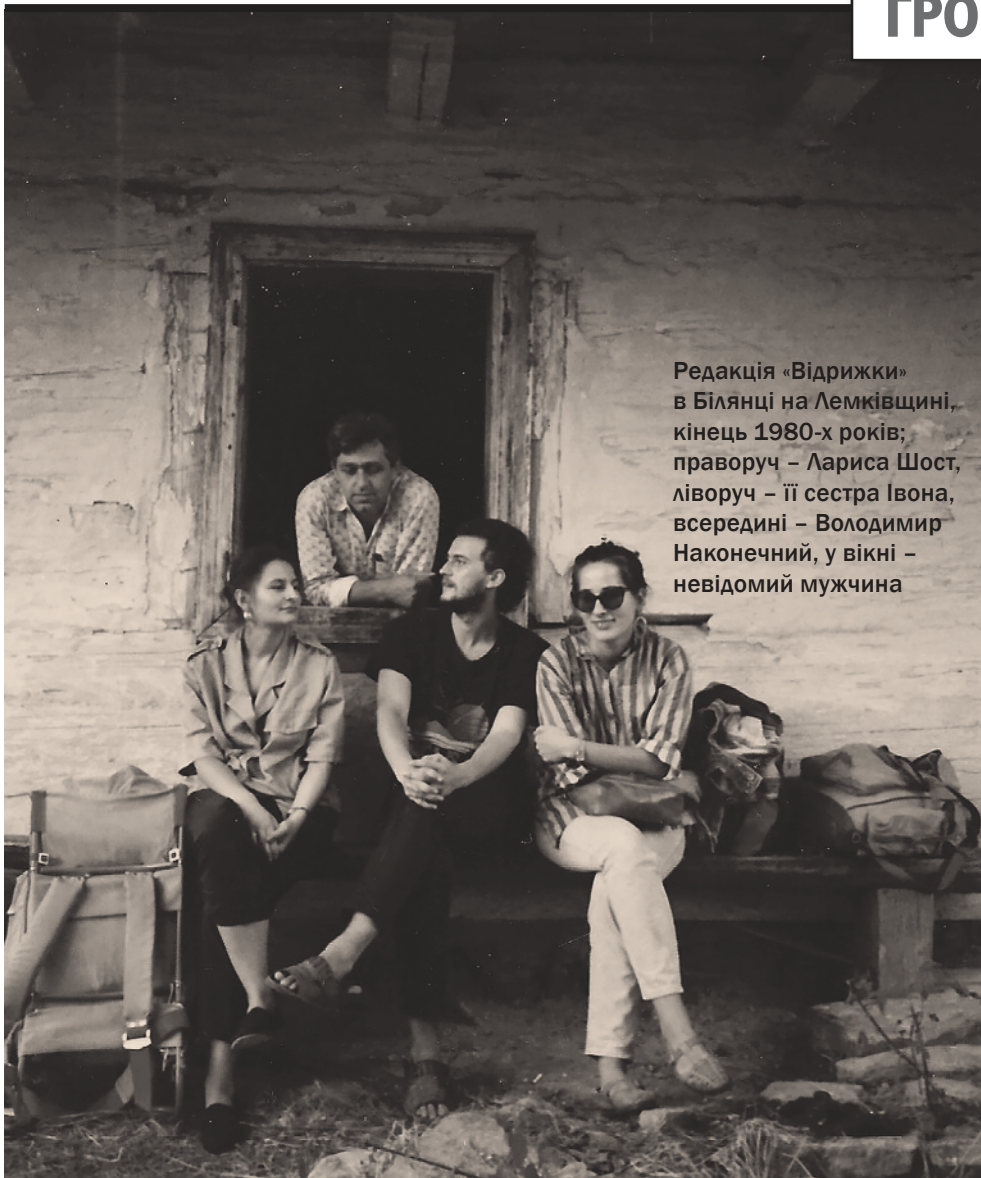
Bank address: PKO Bank Polski S.A., 02-515 Warszawa, ul. Puławska 15

Збережімо пам'ять про місця поховань наших славних предків!

проф. Роман Дрозд – голова Українського історичного товариства у Польщі, д-р габ. Роман Висоцький, Ярослав Вуйчик, проф. Ігор Галагіда, д-р габ. Богдан Гальчак, проф. Ростислав Жерелик, д-р Олександр Колянчук, д-р Григорій Купріянович, Олександр Маслей, проф. Марко Мельник, д-р Лука Рейт, Юрій Рейт, Мирослав Скірка, Олександр Стець, Петро Тима



ГРОМАДА



Редакція «Відрижки» в Білянці на Лемківщині, кінець 1980-х років; праворуч – Лариса Шост, ліворуч – її сестра Івона, всередині – Володимир Наконечний, у вікні – невідомий мужчина

Володимир Наконечний:

«Такий бунт молоді, як колись, сьогодні неможливий»

Із уроків історії ми пам'ятаємо, що в різні епохи рушійною силою перемін був так званий «бунт молоді», спрямований проти застою або просто проти старшого покоління.

У ХХ столітті, особливо у культурній сфері – а точніше, контркультурній площині андерграундного панк-року – був великий протестний потенціал: від музики до моди (шкіряні куртки, оздоблені цвяхами) та навіть зачісок («ірокези»). Це можна порівняти з американським бунтом «дітей-квітів», тобто хіпі.

У Польщі в нашому нацменшинному українському середовищі з середини 80-х років наростав бунт молоді проти «УСКТ-івського істеблішменту». Одним із тих, хто його започаткував, був студент варшавської україністики Володимир Наконечний.

Сьогодні він вважає, що в часи глобалізації та комерціалізації ринку культури такі протести вже неможливі. Однак, на його думку, може статися міжпоколіннєвий бунт або рух спротиву проти того, що зараз відбувається в країні – зокрема проти поширення расистських та ксенофобських настроїв.

Далі – пряма мова Володимира Наконечного.

Володимир Наконечний разом з Ларисою Шост (нині святої пам'яті) – співзасновник і співредактор фанзину* «Відрижка» (1988-1991) та фонографічного видавництва «КОКА» (1989 – дотепер); також співорганізатор та ініціатор багатьох імпрез і концертів (1986-2014); проживав в Перемишлі.

Як усе починалося

Українська дійсність 1980-90-х років зі зведеною до рівня «шароварщини» культурою викликала в деякого з-поміж нашої молоді спротив. Цим людям не до душі були рамки активності, передбачені для них. Вони слухали іншу музику – не ту, що лунала зі сцен фестивалів, «Ярмарків» тощо; плекала інші цінності, аніж ті, що домінували в українському середовищі. На відміну від опортунізму старших людей, якоюсь мірою обґрунтованого історично, молодь емоційно переживала зміни, що відбувалися в польському суспільстві – з серпня 1980-го року, протягом так званого «карнавалу свободи» й аж до

* фанзин – аматорське малотиражне періодичне чи неперіодичне видання. Фанзини випускаються любителями для задоволення потреб невеликої групи читачів.

його припинення в грудні 1981-го року введенням воєнного стану. Для багатьох страйки і їхні наслідки становили своєрідний поколіннєвий досвід, вирішальний для формування світогляду – так само, як пізніші революції на Майдані формували свідомість українців з України.

На хвилі змін виникло багато дивовижних явищ у культурі й суспільному житті, часто суміжних. Різні аспекти нових трендів зачіпали й молодих українців у Польщі. Спершу на українських імпрезах помітили більше чужеродних, колоритних персонажів, а незабаром – і креатив, що відходив від ustalених стандартів. Приклад – гурт «Орден», що змішував не надто шановані у середовищі фанк-джазові сюжети із власними текстами лемківською. Чи бард Роман Гавран, який, граючи на гітарі, вирізьблював музику до текстів класиків – Симоненка, Стуса, Шевченка – і власних, з потужним політизованим підтекстом. Також вагомий вплив мав багатогранний рух альтернативної культури, яка резонувала зі схожими явищами на Заході після появи панк-року і пов'язаної з ним ідеї D.I.Y («do it yourself» – «зроби це сам»).

Тож нам закортіло втілити цю ідею в життя і в українському нацменшинному варіанті. З'явився панк-гурт «Оселе-

дець» – найвідважніші наші музиканти цього часу (1985-87). Згодом – видання «Відрижка» і фонографічне видавництво «Кока». Невдовзі після «Оселедця» виникла рок-команда «Гроза», а потім – експериментальний театр «Контакт» та музичний проект Петра Тими «Free-Contact», рок-колектив «Га-Гамалія», панк-рок-гурт «Наслідки акції „Вісла“» і кілька інших ініціатив. Між тим у Варшаві молодь провела кілька «Альтернативних Маланок» (починаючи з 1987-го), а гданське середовище запустило цикл польсько-українських альтернативних Фестивалю української культури концертів «Українські ночі».

Бунт був вихідною точкою, спонукав до креативу, що змінював культурний простір. Усе це функціонувало спочатку без України. Ми не знали, що там діється. Залізна завіса щільно відокремлювала непокірну Польщу від «комуністичного раю». Ми чули про дисидентський рух, посилену русифікацію і, по суті, нічого більше. Фактом є те (це підтвердилося пізніше), що – «Оселедець» це перший у світі україномовний гурт пост-панківського формату! У часи, коли ельблонзький колектив торував цей шлях, яскраві сьогоднішні представники україномовного року, як-от «ВВ» чи «Брати Гадюкіни» тільки-но починали свою діяльність, здебільшого російською, ще не думаючи «українізувати» свою творчість. Хоча сам вибір рок-музики був явним проявом їхнього бунту проти радянської дійсності. «Українізування» прийшло пізніше, проте «Оселедець» не мав на це жодного впливу. В Україну він не потрапив. А ось перший закордонний виїзд «ВВ» відбувся наприкінці 1980-х років саме до Польщі – до клубу, де двома роками раніше виступав ще «Оселедець».

Зовсім недавно я мав приємність розмовляти з Олегом Скрипкою і був здивований, як багато подробиць з тієї поїздки він запам'ятав, і як позитивно музиканти реагували на вільну атмосферу зустрічі з молодими українцями. Не завадив цьому навіть гебістський «хвіст», який у вигляді двох пильних чоловіків не відступав від музикантів ні на крок.

Рух спротиву сьогодні

Не знаю, проти чого він мав би бути спрямований. Молодим людям бунт притаманний, а його прояви бувають різними. Але зараз вплив його на дійсність я вважаю обмеженим – якщо він узагалі є. Уже немає тієї поляризації, яка колись гуртувала у боротьбі проти системи чимало молодих людей. Її, системи, «неадекватність» відчувалася інтуїтивно, коли ще не було інших при-

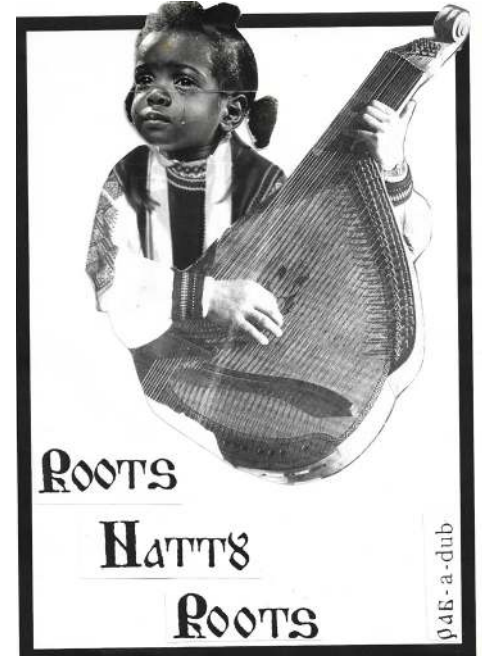


▲ 1986 рік, пре-Відрижка, колаж Лариси Шост до текстів «Оселедця» (автор тексту: Богдан Гук)

кладів для порівняння. Зараз вони є. Нинішні дорослі встигли вільно увійти у систему, яка підмінила стару, а водночас – дала їм можливості самореалізації, які їхнім батькам і не снилися, зокрема і в національному аспекті.

Приймаючи правила демократичного устрою, ми стали набагато більш ліберальними, зокрема й у ставленні до виборів своїх дітей. Це нейтралізувало джерело молодіжного бунту, зване «конфліктом поколінь». А діти, своєю чергою, повними жменями черпають з надбань, які вибороли батьки. Такий симбіоз.

Можливості зараз необмежені. Будь-яка форма самореалізації без проблем може знайти способи поширення та увагу споживача. У культурі є чимало прикладів, а комерційні успіхи колективів, що виходять із меншинних середовищ – як-от «Еней» чи «ЛемОН» – яскравий доказ таких можливостей. Штучних перепон не існує, тож немає і приводу бунтуватися. Хочеш мати комерційний успіх? Будь ласка: талант, праця, трохи удачі, вміння знайти відповідну аудиторію – і все, маєш! Не перешкодить навіть спровокований ксенофобами антиукраїнський хейт, як було з «Енеєм».



▲ 1991 рік, постер «Відрижка» № 6-7, колаж Володимира Наконечного

Бридишся комерцією? Супер! Маєш багато шляхів, аби донести власну творчість до вух і очей більш вибагливого слухача чи глядача – ютуб, бандкамп, спотіфай, соцмережі зі своїми аудиторіями чекають... Бути в андеграунді – це тільки і виключно твій вибір, а не приреченість. У такому контексті не варто сподіватися якогось бунту чи очікувати контркультурного наступу. Хвиля панку, яка надихала нас, була фактично останнім, що підпадало під термін «контркультура».

І насамкінець – немає основного: передреволюційної напруги. Можливо, треба ще кілька років «като-талібану», до якого прямує польська влада, аби таке підґрунтя сформувати... Так чи ні – завжди будуть сфери активнішого протистояння, і певна поколіннєва чутливість молоді випереджатиме найліберальніших із батьків. Це проблеми глобальні, хоч інколи – і з локальним відтінком. Ідеться про права жінок, меншин – як сексуальних, так і етнічних, питання екології та зокрема – кліматичної катастрофи чи зростання расистських або ксенофобських настроїв. Ось реальні площини для активного втілення молодечого бунту. І вони тільки на позір чужі нацменшинній громаді. ■

Орест ЛОПАТА

Фото та ілюстрації надані Володимиром Наконечним



◀ Ансамбль «Лемковина». Святкування 100-річчя з дня смерті Тараса Шевченка у Краківській філармонії (1986 рік)

Фото
Володислава
Грабана

Хліб наш насущний

Коли вертам пам'ятю до дитячих років, до шкільних днів — то пригадую, же найкращим моментом було повернути зо школи, шмари-ти в кут торбу з книжками, а потім разом з колегами до пізних годин грати в мяч. Зголоднілий, змучений сідал єм до стола, над котрим зо стіны нахыляло ся велике зеркало і одбилало тото, што на столі. На нїм, під полотняным вкрытьом был покладений хліб — великій як четвертина того стола. З другого боку при-тулене до бляту, одкрыте на «Лемківській сторінці» лежало «Наше слово». Зо сторінки, завершеної моти-вами Карпат, долітивала сопілчана мелодія пастушка, які свистал о лемківських справах. Такий состав споминал тамту мою вечерю. Старчыло одрізати хліба... і почитати, попываючи молоко. Образ запам'ятаний з кінця шістдесятих років дорастал разом з моїм ду-шом. Пригадувал мі няня Івана, котри не міг обыйти ся без той газети.

«Наше слово» то била своя газета, котра давала промінь надії на нормальніст, доступ до культури, до свого слова, до інформації. Єдине культурне джерело про творців, письменників, про выставки, концерты і зустрічы. Гнеска повіме — комунікатор для суспіль-ства. Пригадую, коли почал чытати «Наше слово» — зазвучало в моїх устах «з російська», бо таку мову дер-жава наказувала вивчати.

Таким то чыном, як молода людина, зазнайомил ся з творами лемківських письменників: Теодора Кузяка і його «Повернення з фронту», «Догасаючу ватру» чи «Гу-дак Микита в небі», Семана Мадзеляна «Смак долі». Твори одкрывали великій біль за втраченом Лемкови-ном. Пізнал музичны записы Ярослава Полянського. Обогащувал знаня про «Історію та культуру лемків» — Івана Красовского. То час дозріваня до свого. В не-довзі на «Лемківські сторінці» вказали ся і мої вершы, фотографії, як і прозовы етюды. Контакты через га-зету дозволяли зеднувати люди, яким не была чужа пра-дідна традиція і культура. Таким чыном зродила ся в мене думка стрічы «культурників» — любителів культури, які не лем послушают пісень, гуморесок, покажут знаня історії, языковы тайны, презенту-ють літературну творчіст. Так зродила ся «Лемківська ватра». Прибыли люде зо вшытких сторін країны, з закордону. Тых, што єм знал зо сторінок «Нашого слова», — стрітив «на живо». На тот час сьвіт скорчыл ся до формату нашої Лемковины. Люде тішыли ся со-бом, довідували про родины, о місця з яких походи-ли... выбрали свою «Місс Лемковины» і то сім років скоріше як Полякы «Місс Польскі».

Свобода і демократія дозволяла діяти людям без загрозы, переслідувань чи вязынення за погляды. Як прислівны «грибы по дожджу» вирости новы організації. Чудово, прекрасно, што так ся стало...бо вшыткы коха-ме, а што найменше любиме Лемковину? Щастя ма свою ціну...так хтоси повіл. Чи напавду? Ново зареєструваны культурны організмы зачали ся в імени «праведной Лемковины» звичайно...кусати (жебы не повісти — жер-ти). Тепер проблем, до кого ся записати, з кым пристати? До того, хто ма більше грошы, чи того, хто робит більшу культурну роботу? Вірил єм, же начальна девіза Лемка — то культивування традиції (того, што было), і творіня на тій базі нового! Як єм повіл, же через 20 років не надру-кували ани єдного мого верша — то співрозмовник ско-ментував і повчыл для ліпшого зрозуміння: — залож газе-ту і... будеш си друкувати! Заложыл єм... але мі ей вкрали і запропастили! На жаль, нежыючий Теодор Кузяк пе-редвідів такы часы. Показал графічно як нас поділят... власт шмарит посеред організації кіст до огрызаня...а мы будеме ся о ню бити!

Вірю, же маме єдну, спільну лемківску культуру! Шануєме рідне, а тото може ся причынити до зроста-ня співпраці серед діячів. Не треба нам міряти жадном міром — котра барже «лемківська», а котра підперана панамы в шкіряных плащах? Можна і треба выміняти ся досьвідом, але тіж культурныма надбаннями. На-лежало бы створити Головны Засобы Лемківской Культуры (нематеріальны культурны надбання: авди-ції, записы інтервю, концерты, літературну творчіст, іншы опрацюваня обогащуючы культуру) доступны для каждой організації. Бодай вшытко зростало. Дай Боже! ■

Володислав ГРАБАН



XXXIX Лемківська ватра

16-18 липця 2021 року

ЖДИНЯ

Ватра LIMITED EDITION

16.07.2021 — п'ятниця

16.30 — УРОЧИСТЕ ЗАПАЛІНЯ XXXIX ЛЕМ-КІВСКОЙ ВАТРИ В ЖДИНІ

16.45 — ГОЛОВНИЙ КОНЦЕРТ

- Капеля Сивого з Горлиц (Польща)
- Фольковий ансамбль «Гилля» з Лігниць (Польща)
- Фольковий ансамбль «Грдза» з Пряшова (Словач-чина)
- Ансамбль «Луіку» з Києва (Україна)

21.30 — ЛЕМКІВСКЕ ДІСКО

17.07.2021 — субота

15.30 — ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТИ ЖЕРТВ АКЦІЇ «ВІСЛА» В МІСЦИ ПАМ'ЯТИ

- Хор «Зоря» з Устя Руского (Польща)

16.00 — УРОЧИСТЕ ПРИВИТАНЯ ГОСТИ XXXIX ЛЕМКІВСКОЙ ВАТРИ

17.30 — ГОЛОВНИЙ КОНЦЕРТ

- Ансамбль «Дулярови Братя» з Горлиц (Польща)
- Христина Соловій зо Львова (Україна)
- Фольк-рок ансамбль «Тугай-бей» з Ольштина (Польща)

21.30 — ЛЕМКІВСКЕ ДІСКО

ПРОСТІР СЛОВА — он-лайн

Авторски і тематични спітканя

► «У нас кожен — Пророк», Бартош Панек — автор-ска стріча

► «Лемківски церкви», Каміль Палюшек — пре-зентація публікації і авторска стріча

► «Полянїм. З Польши до Ізраїля», Кароліна Пшевроцка-Адерет — авторска стріча

18.07.2021 — неділя

12.00 — РОДИННИЙ КОНЦЕРТ В РАМКАХ ВАТРОЧКИ

місце забав і інтеграції для наймолодших ватрян

- Ансамбль «Барвінок» з Кракова (Польща)
- «Роса» з Устя Руского (Польща)
- Рішиня конкурсу «Лемківщина оком дітини»
- Ансамбль «Ручай» з Санкови (Польща)

ПРОСТІР СЛОВА — он-лайн

Авторски і тематични спітканя

► «Вимазана границя. Сьлідами Другой Речипос-политой», Томаш Гживачевскі — авторска стріча

► «Батьківщина яблук», Роберт Новаковскі — ав-торска стріча

СУПРОВОДЯЧИ ПОДІЇ

15.07.2020 — четвер

ПРОСТІР ПАМ'ЯТИ

Покладеня квітів під пам'ятниками: Епіфанія Дровняка в Криниць, Богдана-Ігоря Антонича в Новиці, жертв німецького і комуністичного терро-рів, померших, помордуваних і репресйонованих жителів Лемківщини в Устю Руским, як тіж на мо-гилах: Штефана Гладика в Білянці, Якова Дудри в Ло-си, Льва Галя в Ло-си, Петра Чухти в Ждині, Пе-тра і Теклі Шафранів в Ганчові, Штефана Дзямби в Ждині.

п'ятниця/субота

МАЙСТЕРНЯ

Покази і выставки народньої майстерности і ремес-ла

- Народня майстерніст — кривульки
- Лемківска біжутерія
- Лемківск ремесла — мазярство, жицярство, ка-менярство
- Місце з традиційними лемківськими стравами

неділя

10.00 — Грекокатолицка Божественна Літургія

10.00 — Православна Божественна Літургія

Історія



Дверничани перед церквою св. архангела Михаїла з 1785 р. Початок 40-х років XX століття

Наша хресна дорога

Про долі бойків з Дверника над Сяном

На початку червня колишні мешканці горішнього Сяну згадують вигнання – драматичну подію, яка розділила їхні долі на дві частини: життя вдома і життя на новому місці. В червні 1946 року розпочався четвертий, найжорстокіший етап депортації згідно з Угодою про обмін населення між УРСР і Польщею, який тривав з 1 квітня до 15 червня 1946 року.

Про те, як здійснювалася депортація, як людям довелося долати дорогу і в яких умовах вони опинилися в Україні – промовисто свідчить історія депортації із села Дверник над Сяном Ліського повіту.

Перша згадка про це село походить з 1533 року. Надсянням тоді заволодів магнат Петро Кміта. Згодом власниками села були Терлецькі, Дверницькі, Мніхи, Стадницькі, Оссолінські, Потоцькі, Устянівські... У другій половині 16 століття у селі був священник. 1648 року дверницькі селяни були засуджені за «розрухи» місцевого двору. Історики трактують їх як дії на підтримку повстання Богдана Хмельницького. У міжвоєнні роки тут діяли український кооператив, церковна каса, а ще з 1910 року – Братство тверезості.

За переписом 1921 року, в селі мешкало близько 550 осіб. До Другої світової війни населення зросло до більше ніж 800 осіб. Німецький перепис показав 652 мешканці.

За польськими даними, в 1946 році з Дверника виселили 101 власника з 76 будинків. Дверничани залишили 441 га засіяної землі. За даними із Державного архіву Львівської області, із Дверника виселили 541 особу. Читаємо прізвища: Богдан, Бунга, Глух, Деревницький, Іваночко, Куцмида, Макух, Марушак, Найда, Олексів, Рапач, Сатур, Соляр, Хайнус... При цьому зазначається, що майже всі поїхали на Тернопільщину.

Військо оточило ліс

Тільки уродженець Дверника Дмитро Джула знає, як все було насправді.

«Я народився 1935 року в селі Двернику. Ми жили в горах над рікою Березанкою, що неподалік від нас впадала в Сян. Наша родина мала землю, худобу, млин і тартак. На Сяну була границя між Союзом і Польщею. Ми жили на польській стороні і польська влада вирішила виселити нас в СРСР. Але ми нікуди йти звідси не хотіли», – так починає свою розповідь сивочолий Дмитро Джула, який зараз мешкає на Івано-Франківщині.

«Не забуду цей день – 2 червня 1946 року. Вранці село пробудилося від співу пташат. Тато нагодував худобу й коня, я дав їсти своїм крілкам. Ми сіли снідати, як до хати вбігли сусіди і закричали: «Вивіз! В селі польське військо!». В хаті паніка: куди втікати, що ховати... Батьки радять, щоб ми із сестрою Олею втікали з худобою в ліс. Ми би так і зробили – але виявилось, що військо

уже оточило ліс. В селі було чути крик і лайку. Дорогою йшли польські вояки зі зброєю», – згадує пан Дмитро. За його словами, пізніше дверничани довідалися, що 17 родинам таки вдалося втекти до лісу. Тільки у списках переселених з Ліського повіту в межах акції «Вісла» вони не зазначені взагалі. Враховуючи спалення села і церкви після виселення 1946 року, можна припустити, що люди пішли жити до сусідніх сіл, звідки могли бути переселені як у СРСР, так і в рамках «Вісли». За підрахунками вrocławського історика Ярослава Сирника, у 1944–1946 рр. з терену Ліського повіту в УРСР виселено близько 40 тисяч осіб.

Того дня у Двернику лунали крики польською, що треба збиратися в дорогу. Батько Юрій Джула запряг коня, мати Катерина клала кухонне начиння і дбала про харчі. Пішла чутка, що людей везуть до Сибіру і треба брати сокири і пили рубати дерево. Часу на роздуми не було.

«Перед очима стоїть і досі, як людей з горішнього кінця вже гнали в бік кордону. Першим їхав Семен Петях, за ним його брат Луць Калита та інші. Покидаючи село, деякі люди голосили, наче під час похорону, – продовжує розповідь пан Дмитро. – Наш тато не плакав. Затиснувши міцно вуста, він панував над собою. Лагідно казав мамі, що вже «нич ні допоможе». Коли вояк наказав рушати, перехрестився і сказав: Рушаємо». Але ще зупинився, кинув оком на господарку, на наш млин і тартак.



Дверничани в Нижневі, 50-ті роки XX століття

І зараз бачу, як його повіки затремтіли від непокою. Мамі з очей лили сльози. Вона теж глянула на своє тяжко напрузоване майно і рушила за татом, а за ними і ми».

Їм би нас перегнати...

Дорога була важкою. «З горішнього кінця села до кордону було 3 кілометри. Але тим, котрі не мали корів і коней, було важко тягнути клунки. Дехто пхав тачку. Поляки затримали нас і забрали нашого коня, а нам дали таку шкапу, що ледве волочилася, – розповідає пан Дмитро. – Поляки підганяли. Їм би тільки перепхати нас на совєцький бік – і вони знали, що звідти ми вже не повернемося. Коли ми перейшли міст через Сян, де був кордон, нас чекав представник переселенської комісії. Тільки він нічим нам не поміг, а сказав йти до Устрік-Долішніх до поїзда. А це ще 25 км».

На кордоні прикордонники проводили реєстрацію. «Випитували все, перевіряли документи. Інші питали, хто з села в «бандерівцях», де їхні відділи. Наші люди говорили, що нічого не знають. З нами було кілька жінок повстанців, їх ніхто не видав», – розповідає пан Дмитро.

Через три дні людей з табору, які чекали під відкритим небом, знову почали тягнути на допити. Виготовляли документи і сказали, що поїдуть на Тернопільщину.

«Минав другий тиждень, як ми були на стороні совєцькій. Була субота, коли нас почали гнати до Устрік-Долішніх. Цілу ніч ми йшли пішки з худобою, дітьми і старими твердою дорогою, дехто – босоніж. Я цієї дороги ніколи не забуду. Плакали діти, нарікали жінки, питали конвоїрів про поміч. Ті мовчали і не помагали нічим. Такою була наша хресна дорога. Ми прибули на місце о полудні саме на неділю Всіх Святих, – зворушено розповідає пан Дмитро. – Для нас це була незабутня неділя. У більшості текли сльози. Ми залишили свої господарки, гори і ліси, теплі хати. Майбутнє було незнане. Ми тільки бачили, що ми жебраки, вирвані зі своєї землі».

Справа з несанкціонованим переправленням українців з прикордонних гірських сіл через кордон під тиском польських військових надійшла аж до Кремля. 8 червня 1946 р. уповноважений радянського уряду у справах евакуації українського населення з Польщі Михайло Ромашенко написав до начальника генерального штабу ВП ген. Корчиця у справі неправомірних дій військових супроти українців Ліського повіту. Під грифом секретно читаємо: «За останній тиждень окремі військові частини Польського війська, що перебувають у Ліському повіті для боротьби з бандами і для охорони місцевого

українського населення, припускаються дій, що найгрубішим чином порушують передбачені угодою права евакуйованих і протирічають гуманним методам евакуації. Військові частини насильно виселяють українців на територію УРСР, не дають змоги взяти з собою майно». Починаючи з 1 числа ц. р. під тиском військових частин кордон перейшли понад 5 тисяч осіб в районі сіл Лютовиська, Дверничок, Тарнава Вижна і Солина. Ромашенко наголошував, що така практика «збільшує кількість бездомних і немаєтних породжених війною, викликає незадоволення і дає багатий матеріал для націоналістичних банд». Ромашенко звернувся до генерала з проханням заборонити військовим частинам у Ліському повіті виганяти українське населення через кордон. Українців мали відправляти з території Польщі в УРСР тільки після того, як оформлять відповідні документи. Військо мало забезпечити охорону і супровід до залізничних станцій. Відправку евакуйованих мали проводити тільки із залізничних станцій, розташованих у Ліському повіті, – Вільшаниця, Загір'я, Лісько-Лукавиця.

Лист Ромашенка, звісно, не зупинив свавілля під час здійснення т.зв. евакуації – він просто спрямував цей процес через залізничні станції у Польщі. Відтак валки переселенців уже не тягнулися територією УРСР.

Вагони після вугілля і цегли

В Устріках Долішніх (у 1946 році містечко перебувало у межах УРСР) дверничан налякали записані вагони. Найтяжче було транспортувати худобу. «Люди розбирали вози, витягували дошки і по дошках просували все до вагону, – розказує про винахідливість земляків пан Дмитро. – Худоба боялася, падала на дошки, ламала собі ноги. Люди помагали одні другим – ніхто більше про нас не дбав. Ніхто не спав і не їв. Мама дала нам по куснику хліба і горнятку молока. Але я не бачив, щоб мої родичі щось їли».

За словами Дмитра Джули, один вагон призначався на 6-7 родин, при чому конвоїри вантажитися не допомагали, а тільки підганяли. «Ці вагони були повні пороку. В одних возили цеглу, а в інших – вугілля. Тому одні люди почали виглядати начорно, а другі – начервоно, – розповідає про жорстокі умови цієї подорожі пан Дмитро. – Під ранок вагон рушив з Устрік у напрямку Хирова. В Хирові знову наказали пересідати на інший поїзд. Людей огорнула злість, усі сварили конвоїрів. Але не було ради. Той поїзд від Хирова їхав із зупинками аж два тижні. Ніхто не давав їсти, а наші запаси їжі та паші для худоби кінчалися. Коли зупинявся поїзд, усі відразу бігли в поле косити чи рвати руками траву. Коли поїзд несподівано від'їжджав – кричали. Бігли, доганяли...».

До Тернополя, як обіцяли, дверничан не довезли. «Ми приїхали на залізничну станцію Хриплин, що за 4 км від Станіславова. Наказали забрати з вагонів сільськогосподарський інвентар, плуги і борони, і скласти все біля ріки Бистриці. Всі побігли до ріки обмитися від пилу, вугілля і цегли. Дехто заходився розкладати вогонь, щоб зварити щось з'їсти. Але харчі в дорозі минулися. Старші радне-рад пішли в сусідні села просити хоч дещо для дітей. Добрі люди співчували нашому горю і ділилися, чим могли», – із вдячністю згадує пан Дмитро.

Минали дні, а переселенці все сиділи під голим небом. Було літо, та дошки лягли вогкі ночі. Коли йшли дощі, було найважче. Плакали немовлята, стогнали старші. Усі мусили чекати, поки місцева влада визначить для них місце. Багато поляків в ті роки виїжджали з території тодішньої Станіславщини.

КУЛЬТУРА



6-ті Дні української музики у Варшаві.
Диригує Роман Ревакович

Авторка фото – Ольга Райнка

Українська класика – для польського слухача

Фестиваль «Дні української музики у Варшаві» заснований фондом «Pro Musica Viva» у 1999 році. Його творцем та художнім директором від початку існування є Роман Ревакович – диригент, який впродовж багатьох років будує польсько-українські культурні зв'язки. До 2019 року Фестиваль проходив нерегулярно – його чергові едіції відбулися: 2-га в 2001 році, 3-тя в 2004 році, 4-та в 2012 році, 5-та в 2019 році, 6-та в 2020 році. Від 5-тої едіції організатори вирішили переформатувати захід на щорічну подію. Допомагає цьому 3-річна дотація міста Варшави, яка забезпечує фінансування Фестивалю в 2020-2022 роках.

В контексті повної відсутності української музики у польських культурних установах головною метою Фестивалю є презентація для польського слухача української академічної музики різних століть та жанрів, починаючи від найстаріших зразків хорового співу до найсучасніших надбань також наймолодшого покоління українських композиторів. Вагоме місце у програмі Фестивалю займають корифеї української музики. Серед них – Борис Лятошинський, Валентин Сильвестров і Євген Станкович. За винятком події у 2019 році, коли в програмі Фестивалю виконувалася також музика Вітольда Лютославського, правилом є презентація виключно української музики. Як виконавці виступають українські та польські колективи і солісти. Організатори таким чином заохочують поль-

ських виконавців знайомитися з українською музикою. За роки існування Фестивалю участь у ньому взяли, між іншими, перші оркестрові колективи Польщі – Польський оркестр «Sinfonia Varsovia» та Оркестр Національної філармонії у Варшаві, Національний симфонічний оркестр України, Національна капела України «Думка», Національний ансамбль солістів «Київська камера». «Дні української музики у Варшаві» отримували фінансову підтримку польського та українського Міністерств культури та багатьох спонсорів, зокрема Львівської кавової фабрики «Галка».

Фестивалі мали дуже добре сприйняття серед преси. Рецензенти писали, що «Заходи на такому високому художньому рівні як Дні української музики у Варшаві – не тільки інформують нас про те, що відбувається за «межею»,

але також збагачують не так вже й багате музичне життя у Польщі» (Адам Супринович, «Ближче України», «Рух Музичний», 6 лютого 2000). Інший рецензент написав про «Метамузику» Валентина Сильвестрова: «Цей промовистий твір, який призводить до того, що час зупиняється на місці, заслуговує кар'єри, яку здійснила III Симфонія Гурецького» (Бартош Камінський, «Дні української музики у Варшаві», «Газета Виборча», 10 грудня 1999).

В 2019 році Павло Маркушевський у «Нашому слові» (№45, 10-11-2019) написав: «Фестиваль, який організовує Роман Ревакович, є сьогодні, безперечно, найважливішою у Польщі подією, присвяченою українській класичній музиці, яка дає польській публіці унікальну можливість познайомитися з творчістю сучасних українських композиторів. Цьогорічний захід я вважаю дуже вдалим – з точки зору як підбору репертуару, так і високої якості виконання».

7 Дні української музики у Варшаві відбуватимуться 4-11.09.2021 і складатимуться з трьох концертів: хорового за участю ансамблю A cappella Leopoldis під диригуванням Людмили Капустіної, камерного за участю варшавського струнного квартету Royal String Quartet та оркестрового за участю Національного ансамблю солістів «Київська камера» під диригуванням Романа Реваковича. Перший концерт представить у головному варшавському костелі – Архікафедральному соборі св. Івана Хрестителя українську хорову музику від XVII ст., включаючи твори Дилецького, Березовського та Веделя. У виконанні струнного квартету прозвучать твори корифеїв української музики Валентина Сильвестрова та Євгена Станковича поруч з творчістю молодших композиторів – Золтана Алмаші та Олексія Ретинського. Оркестровий концерт покаже творчість українських композиторів, які вже заявили про свою вагомість на українській музичній сцені: Володимира Загорцева, Олега Киви, Ігоря Щербакова, Володимира Рунчака та Олександра Козаренка. Два останні концерти відбуватимуться в Концертній студії Польського радіо ім. Вітольда Лютославського. ■

До 50-ліття українського чоловічого хору «ЖУРАВЛІ»

Треба, щоб це були не звичайні концерти, а надзвичайні

З дороги на репетицію «Журавлів» подзвонив мені активний хорист Петро Пеленський – друг по «журавлині» справі з часів мого керівництва цим ансамблем. Він запитав, чи знаю я, що наступного року виповнюється 50 років існування колективу. Звісно, на таке запитання відповідь проста – так! Пам'ятаю, що хор заснований у 1972 році, тобто наступного року виповниться йому пів століття. Наступне запитання Петра звучало так: чи я щось можу для хору організувати. І тут я спочатку здивувався: минає вже майже 30 років, відколи я ходжу іншими музичними стежками, будує для себе інші завдання та пріоритети, так що в першій хвилині бідолахи мені не дуже приємно почути таку нібито пропозицію. Я дію як вільний художник – маю поєднувати мої художні плани з заробітком. Кожен проєкт, яким займаюся, має дати мені ідейно-естетичне задоволення та, звичайно, грошову винагороду. Перша моя реакція підказувала мені, що пропозицією Петра цих двох завдань не задовольнити.

Петро, можливо був правий, звертаючись до мене. Час мого диригування «Журавлями» – це час великих подій в хорі. Варто згадати лише поїздки до

США та Канади у 1986 році чи три поїздки в Україну в 1989-1991 роках. Третя – у листопаді 1991 року напередодні референдуму про незалежність України, 30-ліття якої святкують цього року. Гідне відсвяткування ювілею 50-ліття хору належить цьому колективу. Він в системі свого існування є символічним подоланням сумнозвісної акції «Вісла», що у 1947 році розפורшила українців з їх споконвічних родинних земель по західних та північних теренах сьогоденної Польщі. За задумом її організаторів, ця акція мала закінчити відвічну польсько-українську проблему – розпорошення, розірвання родинних та сусідських зв'язків, мало асимілювати цих людей до більшого польського оточення. Жорстоко-репресивні сталінські часи у Польщі, здавалося, давали таку можливість. Не так сталося, як гадалося. Прийшов час відлиги 50-х років минулого століття, і ця розпорошена громада почала оживати, організуючи себе у форму Українського суспільно-культурного товариства, яке й було носієм цієї хвилі українського в Польщі воскресіння. Варто нагадати, що ці організаційні форми виникали з потреби жертв акції «Вісла» зберегти свою ідентичність, з великої активності чималої

кількості небайдужих українських діячів у тих куточках Польщі, де їх загнали це ненависне насильство. Велику роль у цьому збереженні рідної тотожності відіграла Українська греко-католицька церква – сьогодні привід для здивування туристів в цьому незвичайному поєднанні готичного стилю старих храмів з їх церковним інтер'єром. Думаю, що справедливо сказати, що «Журавлі» – це звершення цих процесів. Неіснуючий на шоден хор оживає раз на якийсь час, коли його члени з'їжджаються з усіх усюд Польщі, щоб створити акорд спільної української пісні. Пів століття існування колективу – це титанічне зусилля організаторів, хористів, диригентів. Це також віддзеркалення активності української громади в Польщі, яка сьогодні динамічно поповнюється приїжджими з України.

Як гідно відсвяткувати цей ювілей? Це має бути подія! Вона також мала б активізувати громаду. З цієї нагоди треба вийти до загальнопольського суспільства. Найкращим святкуванням ювілею музичного ансамблю є, звичайно, концерти. Але треба, щоб це були не звичайні концерти, а надзвичайні концерти. Моя ідея була б така – замовити в українського та польського композитора написати недовгий, наприклад, 10-хвилинний твір для чоловічого хору, можливо соліста-вокаліста та симфонічного оркестру. Ювілейний концерт міг би виглядати так, що у першому відділі хор заспівав би свою акапельну

7. DNI MUZYKI UKRAIŃSKIEJ W WARSZAWIE

7. ДНІ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ у ВАРШАВІ

Сьомі Дні української музики у Варшаві

Програма (скорочена версія)

Субота, 04.09.2021

20:00 – Хоровий концерт

Архікафедральна базиліка Івана Хрестителя у Варшаві, вул. Свентоянська 8

Виконавці:

• Ансамбль A cappella Leopoldis (Львів)

Диригент: Людмила Капустіна

У програмі анонімні поліфонічні хорові концерти першої половини 18 століття і твори Максима Березовського (1745-77) та Артема Веделя (1767-1808).

Середа, 08.09.2021

19:00 – Камерний концерт

Концертна студія Польського радіо ім. Вітольда Лютославського, Варшава, вул. Модзелевського 59

Виконавці:

• Струнний квартет «Royal String Quartet» (Варшава)

У програмі твори Євгена Станковича, Золтана Алмаші, Олексія Ретинського та Валентина Сильвестрова

Субота, 11.09.2021

19:00 – Оркестровий концерт

Концертна студія Польського радіо ім. Вітольда Лютославського, Варшава, вул. Модзелевського 59

Виконавці:

• Марія Кіях – флейта

• Кирило Бондар – скрипка

• Ярослава Некляева – арфа

• Оксана Нікітюк – мецо-сопрано

• Дмитро Таванець – фортепіано

• Національний ансамбль солістів «Київська камера»

Роман Ревакович – диригент

У програмі твори Володимира Загорцева, Ігоря Щербакова, Володимира Рунчака, Олега Киви та Олександра Козаренка.

Фестиваль відбувається за підтримки Міста Варшави, Товариства авторських прав ZAiKS, Спілки артистів виконавців STOART та Спілки Magovox.

Медійну підтримку надають: «Наше слово», «Rzeczpospolita», Радіо TOK FM, TVP Kultura, портал The Claquers та Радіо Ісландія.

Партнерами фонду «Pro Musica Viva» в організації Фестивалю є Об'єднання українців у Польщі та фонд «Наш вибір».

Актуальна інформація – на сайті www.pmv.org.pl

програму, а у другому відділі відбулися б прем'єрні виконання спеціально з нагоди скомпонованих творів для чоловічого хору та оркестру. В Польщі є біля 20-ти філармоній. Уявляю собі, що цей ювілей міг би мандрувати по всій Польщі, залучаючи місцеві оркестри. Такий проєкт викликає в мені зацікавлення і енергію до діяльності. Отже, пропозиція Петра Пеленського знайшла в мені відгук. Чекаю тоді продовження нашої розмови. При цій нагоді складаю мої ширі та сердечні вітання всім членам українського чоловічого хору «Журавлі»! ■

Роман РЕВАКОВИЧ

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ



Ярослава Литвин, «Рік розпусти Клауса Отто Баха». Харків: Фабула, 2021. – 272 с.

Пригоди закоханого німця в Україні

Від виходу попередньої книги української письменниці Ярослави Литвин минуло 6 років. «Роза вітрів» — цікава, динамічна історія пригод молодого екстравагантного мисткині-українки (більше про книгу можна прочитати у №47 «НС» від 17 листопада 2016 року). Новий ж роман — про пригоди чоловіка: на перший погляд — дуже звичайного середньостатистичного німця, що вирушає за покликом свого серця до України.

Першим і чи не найбільшим бонусом та цікавинкою книги є те, що будемо спостерігати за українськими реаліями очима іноземця. А це завжди дуже захопливо, пізнавально, подекуди весело, а часто й сумно.

Пригадується мені моя найперша наукова робота, де я досліджувала публікації іноземців в українській пресі. Статті були в основному, звісно, про Україну, часто про її проблемну політику. З практичного розділу я мало запам'ятала, але добре мені вкарбувався в голову теоретичний розділ, де я подавала, як цікавий приклад, візію іншої країни очима іноземця — працю Астольфа де Кюстіна «Правда про Росію». Людина ззовні концентрується зазвичай на інших справах та фактах, тих, які ми, перебуваючи всередині власного національного простору, не зауважуємо. Праця де Кюстіна мені сподобалась в основному тому, що була гостро критичною та влучною щодо Росії. Її можна прочитати і зараз, щоб

зрозуміти, що в сучасній Росії мало що змінилось на краще, а може, ще більше домінують такі явища як імперіалізм, бачення у кожному чужинцеві шпигуна, корупція.

Але повертаємось до пригод нашого наївного, але водночас доволі підозріливого, романтичного, але і практичного головного героя Клауса.

Клаус Отто Бах — пересічна людина зі своїми мріями і бажаннями. У нього звична робота, зайва вага (на жаль, у Німеччині це поширене явище) та досить багато нелюбові до себе. Це відчувається, це прочитується у тексті і поміж рядками. Нам відкриваються поволі певні обставини з дитинства героя, завдяки яким легше збагнути, чому Клаус такий невпевнений у собі і часто думає, що не заслуговує від життя нічого особливого. Є у Клауса і свій фетиш: він мліє від жіночих колготок. Наш герой дуже не проти знайти ідеальну жінку з ідеальними ніжками в ідеальних колготках.

У певний момент його рутинного, трохи нудного життя усе дуже швидко міняється. В інтернет-просторах на сайті знайомств Клаус знаходить рідну душу: кмітливую, дотепну красуню Вероніку з України. І його світ перевертається з ніг на голову. Клаус починає вірити в те, що може комусь подобатись, та навіть не просто комусь, а неймовірно вродливий жінці, з якою йому так приємно і чудово розмовляти, яка його так добре відчуває. А головне — вона абсолютно розуміє його пристрасть до колготок, без вагань надсилає фото та відео своїх звабливих ніжок, обгорнутих різними кольоровими тканинами. Клаус на сьомому небі від щастя.

Але вкрай несподівано його віртуальні побачення перериваються. Вероніка розчиняється в інтернеті як чарівне марево, з яким Клаус зовсім не готовий прощатись.

Вже маючи децизи знань про загадкову країну Україну завдяки єдиному своєму приятелю, що одружений на емоційній і балакливій українці, наш неспівесливий герой приймає дуже сміливе рішення. Він вирушить на пошуки свого щастя. Чого б це йому не коштувало.

А коштує йому це багато. Мова не лише про грошові витрати, в основному йдеться про вихід поза свою зону ком-

фарту, про нерви, спричинені спонтанною подорожжю і невідомістю на кожному кроці. Протягом усієї книги ми дивуємось поведінкою Клауса. На початку тексту він нам видавався доволі слабким, далі він начебто залишається таким самим, проте не відступає від мети. Попри безліч непорозуміння і перешкод, він просувається країною парадоксів вперед і видається, сам дивується своїй наполегливості і сміливості. Ще більше, аніж ми, читачі.

Клаус «спотикається» чи не на кожному кроці своєї поїздки. Здається, планети стали саме таким чином, щоб перешкодити йому віднайти свою прекрасну Вероніку. Під час цієї, без сумніву найбільшої та найпатажнішої пригоди життя, ми маємо можливість спостерігати за Україною очима нашого героя. Висновки, до яких позмінно та поступово доходить Клаус, — влучні і правдиві. Подекуди критичні настільки, що роман Ярослави Литвин вже встиг зазнати трохи хейту. Мовляв, чого ж оце концентруватись лише на негативах і чому авторка показала нашу Неньку в такому непривабливому світлі. Але насправді образ України у книзі — не гіперболізований, ми маємо певний зріз, звісно суб'єктивний, але він має право на існування. Для жителя Німеччини і справді багато того, з чим Клаус зіткнувся у нашій країні, є незбагненим, а те, що для нас звичне, наприклад, переповнені, брудні, смердючі маршрутки, не свідчить про нормальність останніх. Погляд ззовні героя на якісь викривлення та похибки у нашій світосистемі не має на меті образити українського читача. Він дає нам змогу задуматись.

«Як одні їдуть до багатших країн, аби заробити, і там почуваються недолюдиною, так інші їдуть до бідніших країв, аби витратити гроші і почуватися напівбогом», — знаходимо такі роздуми у книзі. І вони правдиві. «Ти бачив, на яких підборах вони ходять? Вони ж заб'ються без твоєї підтримки. І я тобі скажу — це навмисно. Щоб здаватися якомога тендітнішими та безпораднішими. Будь суперменом!». Так вчить поводитись Клауса з українськими жінками ще один іноземець, якого Клаус зустрів в Україні. Можна вважати цю

фразу сексизмом, як і обурюватись іншою реплікою про те, що всі українські дівчата люблять роли і ще й називають їх постійно помилково «суші». Так, це своєрідний стереотип, але стереотипи створюються не на голому місці, варто про це не забувати.

Особисто мені найбільше запам'яталась інша фраза того ж іноземця Бріггса: «Що більше прав, то менше свобод, друже мій. А Україна — країна великої свободи». Про що йде мова у цій цитаті — може зрозуміти кожен українець, хто мешкав чи мешкає закордоном, в тій же Німеччині. В Україні багато що функціонує не так, як потрібно, але ми маємо більше простору, свободи, хай навіть вони на межі із хаосом та беззаконням, але ця свобода п'янить і вона проявляється на кожному кроці. Закордоном ж усе функціонує більш злагоджено, за певними правилами і нормами. Часто вони полегшують життя, але нерідко людина втомлюється від постійного контролю і ролей законослухняних громадян. Саме тому українці їдуть до західних країн за спокійнішим, багатшим життям. А іноземці їдуть до нас навіть не так за пригодами, як за відчуттям призабутої свободи.

Найбільш важливе питання залишило відкритим. Чи знайде Клаус свою вимріяну кохану? Якщо так, якою та кохана буде? Чи будуть на ній прекрасні колготки? Чи не обдурили його, як багато інших спраглих кохання та сексу юзерів в інтернеті? Чи справді рік пригод німця виявився роком розпусти чи, може, чогось геть іншого? Врешті-решт чи буде наш закоханий Ромео щасливим? Відповіді на ці інтригуючі питання чекатимуть у романі. Але навіть і без них роман читати безперечно варто і цікаво.

Книгу можна придбати на сайті видавництва «Фабула», в книжковій онлайн-магазині «Yakaboo». В Україні роман продається в мережі книгарень «Є», в мережі гіпермаркетів «Епіцентр». У Польщі книга доступна у кав'ярні-книгарні «Niś» у Кракові. Незабаром книгу можна буде також придбати у варшавській книгарні «Czytajswoje». ■

Дарина ПОПІЛЬ

Ілюстрація — з сайту видавництва

Продовження з 9 сторінки

Приїхали «білі»

«Нарешті прийшов якийсь начальник і сказав, що ми їдемо в село Нижнів, район Глумач. Приїхали вантажними селяни, ми посклали свої клунки. Знову скинули нас посеред села на вигоні, знову ми таборуюмо», — розповідає переселенець.

За його словами, порожніх хат у селі було багато, але всі зруйновані, без вікон, без дверей, обдерті. Деякі господарки не мали стайні, а дверничани приїхали з кінями і худобою, яких мали десь розмістити. Минув тиждень, і Джулам призначили хату поляка Дашкевича, який шив кожухи, а його син був м'ясником.

Але ця хата порожньою не була: у ній жив місцевий господар, хата якого згоріла у війну, а також дві вчительки зі східних областей, яких тоді уряд спрямовував учити дітей галичан. Пан Дмитро розповідає про умови: «Хата мала 4 кімнати, але придатні для життя були всього дві. Дві інші треба було ремонтувати, а матеріалів не було. У таких умовах ми жили два роки. Добрі люди дали нам залізну піч. А з харчами було трудно».

Земляк і товариш Дмитра Джули, нині покійний дверничанин Василь Бунга, згадував, що у селі Терновиця Тисьменницького району переселених з горішнього Сяну відразу назвали «бі-

лими» — всі були вбрані в домотканий лляний одяг білого кольору. Ця назва вживалася донині.

Стосунки з місцевими у переселенців різко погіршилися восени 1946 року, коли уряд почав наділяти останніх землею. Пан Дмитро згадує, як людям, яких наділяли землею, писали на дверях: то земля мого вуйка чи брата. Або навіть: не беріть землю, бо голова з плечей. А осінь не чекала — треба було сіяти озимину.

«Нам допоміг священник Дуткевич, який знав нашу біду, бо люди жалілися. Одної неділі в церкві на проповіді отець говорив про нас, що ми люди, яких вигнали з рідних земель, що ми все втратили і не маємо нічого. Просив, щоб ми жили у згоді. Ця проповідь дуже нам допомогла, — розповідає про внесок місцевого священника у справу порозуміння у громаді. — Тутешні люди змінилися, відкріпилися їхні серця. Вони прийняли нас за своїх».

Наші люди хотіли вижити

Розповідь Дмитра Джули свідчить про ще один аспект переселення — депортовані українці стали дешевою робочою силою для місцевих господарів у галицьких селах, які ще не встигли колективізувати. «Наші люди були бідні і хотіли вижити. Вони просилися до місцевих працювати тільки за харчі. У жнива домовилися за якийсь сніп жита чи пшениці. Зможніші давали, що могли».

Восени 1947-го Юрій Джула поїхав на Поділля в Тернопільщину, щоб замінити дещо з хати на насіння, кукурудзу, картоплю, адже садити не мали чого. Цілу зиму мати — пані Катерина — старанно вирівнювала картопляні вічка і ховала в пивницю, щоб посадити навесні.

«Навесні й на початку літа було дуже зле. Люди голодували. Їли траву, варили лободу, кропиву й інші бур'яни, — зізнається пан Дмитро. — Щасливіші були ті, котрі мали корови. Дуже тяжко було дітям, деякі від виснаження померли».

З літнім теплом прийшла до переселенців радість — вони зібрали багатий урожай. Тільки-но почало дозрівати збіжжя, так зрізали колоски пшениці, сушили їх в печах, мололи в жорнах — і мали перший хліб. Та радість була не довгою і пан Дмитро пояснює чому: «Влади не було, коли народ голодував. А коли зібрали врожай, то обклали податками зі здачі зерна, молока, м'яса... Довелося тяжко працювати, щоб усе вчасно здати. Крім того, почали організовувати колгосп на приходстві, а о. Дашкевича забрали до Сибіру. У Нижнєві було багато переселенців з-за Сяну і вони не знали на практиці, що таке колгосп. Але ми були навчені, скільки правди у словах влади, яка нас вигнала з дому».

Щоб не подавати заяву до колгоспу, батько Юрко Джула переховувався в селах, де були знайомі переселенці. Таке рішення довелося прийняти. «Ми не

мали чим заплатити податок за землю, яку обробляли, тому тата могли забрати на Сибір, — пояснює Дмитро Джула. — Виходу не було, тож тато подав заяву у колгосп Богдана Хмельницького. Все наше зерно і коня забрали до колгоспу. Праця в колгоспі була важкою, грошей не платили, молодь втікала до міст. Так люди із Дверника роз'їхалися по різних селах Івано-Франківщини, Львівщини, тепер їхні діти і внуки живуть у різних куточках України і світу».

Через кільканадцять років після вигнання українців у Двернику збудували будинки для працівників лісової промисловості — найперспективнішого напрямку в Бескидах. Зараз у цьому селі мешкають близько 160 осіб — і це втричі менше, ніж 250 років тому... Однак все ж не так печально, ніж у сусідніх Руському, Царинському, Насічному, де не знайти ані душі...

Пан Дмитро відвідував рідний Дверник у 90-х роках разом зі своїми земляками. Із краєзнавцями двох країн цей чоловік завжди широко ділиться знаннями про історію свого села, місцеві назви кожної закутини. «Хочу, щоб молоді теж знали, де їхнє коріння, де могили прадідів і що ми перейшли», — підсумовує розмову 85-річний уродженець села над горішнім Сяном. ■

Наталя КЛЯШТОРНА

Фото надіслала авторка статті

ОПИТУВАННЯ ПРО «НАШЕ СЛОВО»

«Наше слово» впродовж 65-ти років присутнє в житті нашої громади у Польщі та української діаспори у світі. Зараз, в час інформаційної революції, інтернету та соцмереж, міняється роль друкованих видань. Об'єднання українців у Польщі, яке є видавцем газети «Наше слово», мусить відповісти собі та усій громаді на питання: чи і якого «Нашого слова» ми потребуємо?

«Видавання тижневика стало дефіцитним. Постійно зменшується кількість передплатників. Також кількість примірників, які продаються в мережі кіосків та магазинів, меншає.

Тому звертаємось до Вас з проханням присвятити цій справі 10-15 хвилин і відповісти на запитання анкети. Якщо маємо продовжувати видавати «Наше слово», то мусимо точно знати, чого Ви потребуєте, що вважаєте зайвим та що слід змінити?» – запитують в ОУП.

Анкета є анонімною. Видавець просить про вичерпні та щирі відповіді. Будь ласка, заповніть анкету **до 8 серпня 2021 року**, це займе у Вас 10-15 хвилин.



За цим кодом можна заповнити анкету онлайн.

У наступному номері опублікуємо анкету в нашій газеті.

Редакція

XIX Загальнопольський рисунковий конкурс «Рідні землі дідусів моїми очима»

Роботи можна виконати в різних пластичних формах (найкраще – формат А3). Просимо не класти на малюнки пластилін та гострі елементи, які можуть знищити дитячі праці під час транспортування.

Братимуться до уваги тільки індивідуальні роботи.

На звороті (ззаду) треба вказати: ■ ім'я і прізвище ■ клас і школу, вік автора ■ адресу і номер телефону

Професійне журі оцінюватиме роботи у категоріях:

- 1) діти дошкільного віку (до 6 років)
- 2) школярі 7-9 років (початкова школа)
- 3) школярі 10-12 років
- 4) школярі 13-15 років.

Найкращі праці будуть нагороджені та показані під час XLVI Фестивалю українських дитячих ансамблів – Кошалін-202.

Праць не повертаємо!

Роботи просимо надсилати **до 20 жовтня 2021**

на адресу:

Зwiązek Ukraińców w Polsce
Zarząd Oddziału w Koszalinie
ul. J. Piłsudskiego 6/1, 75-500 Koszalin
тел.: 94 342-64-70, 884-994-009
zur_koszalin@wp.pl

Управа відділу ОУП у Кошаліні

Серед лиха співала пісні ...

Із сумом сповіщаємо,
що 21 червня 2021 року, проживши майже 98 років,
від нас відійшла

**бл.п. Марія Піхович
з дому Жубрид**

(нар. 20.09.1923 р. в селі Прелуки біля Команьчи).

Доня греко-католицького священника,
лікарка-педіатр,
членкиня української громади Колобжега.
Чудова людина, наша кохана Мама.
Вічна їй пам'ять!

Доні Ірена і Лідія

Фонд розвитку демократії, освіти, культури та активізації «ДЕКА» (DEKA), який керує Початковою школою №2 ім. Тараса Шевченка у Білому Борі, організовує набір учнів до початкової школи на 2021/2022 навчальний рік.

Якщо ви зацікавлені у навчанні у школі, зв'яжіться з нами за тел. 94-37-39-026, 94-37-39-020, 511-533-505 або електронною поштою: zs2bb@op.pl

На сайті www.sp2bbog.eu можна завантажити документи для нових учнів:

1. Умови прийому учнів до Початкової школи
2. Заява до школи – двомовна
3. Заява на місце в гуртожитку
4. Заява батьків про включення дитини/учня до вивчення мови національної меншини в початковій школі
5. Заява на медичне страхування для іноземців
6. Згода на переїзд дитини з гуртожитку до місця проживання
7. Батьківська згода на поїздки

Необхідні документи: ● заява про вступ до школи (додаток 1) ● заява на поселення в гуртожиток (додаток 2) ● номер PESEL учня ● 3 фотографії (підписані іменем та прізвищем і датою народження) ● фотокопія медичної картки ● скорочена копія свідоцтва про народження ● копія декларації про вибір лікаря первинної медичної допомоги

Фонд «ДЕКА» (DEKA) створив спеціальний фонд стипендій для учнів, які досягають успіхів, дуже добрих шкільних результатів, мають вище середнього рівень знань та досягнень, але не мають фінансових ресурсів для продовження навчання. Допомогу отримують учні шкіл з українською мовою викладання у Білому Борі.

Школа також адресує свою пропозицію дітям мігрантів з України, які працюють у Польщі, особливо в Західно-поморському та Поморському воєводствах. Для учнів з України ми пропонуємо заняття українською мовою, а також додаткові уроки польської мови, щоб вони могли швидко акліматизуватися у Польщі.

Школа безкоштовна!! Крім того, ми надаємо гуртожиток з цілодобовим харчуванням за дуже низькими цінами.

ШАНОВНІ БАТЬКИ І ДОРОГІ УЧНІ! Комплекс шкіл з УМН в Ґурові-Ілавецькому запрошує випускників початкової школи продовжувати навчання в нашій школі у 2021-2022 шкільному році.

А наша школа це:

- якісне навчання
- індивідуальний підхід
- плекання рідних звичаїв та традицій
- змога розвивати свої таланти (танці, співи, спорт)
- комфортне проживання в гуртожитку школи.

Чекаємо на Вас.

Дирекція, вчителі, вихователі
та Ваші старші друзі

ЗАПРОШУЄМО ДО НАШОЇ ШКОЛИ!

Контакт зі школою:

телефон до секретаріату: 897-611-243
sekretariat@szkolazdumka.pl szkolazdumka.pl

Управи відділу та гуртка в Кошаліні
Об'єднання українців у Польщі
запрошують на

XVI ЗУСТРІЧ КУЛЬТУР – КОШАЛІН-2021 21 серпня 2021 року (субота) о 16.00.

ПЛОЩА ПЕРЕД РАТУШЕЮ – КОШАЛІН
(Rynek Staromiejski, Koszalin – scena City Box)

Концерт презентує культури: українську, німецьку, ромську та кашубську
Зірка концерту: «ГАРАЗД» (український гурт із Ґданська)
Будуть також страви нацменшин та ігри для дітей!
Вільний вхід!

Співорганізатори: Центр культури «СК 105», Музей в Кошаліні, Німецьке суспільно-культурне товариство «Romani» в Кошаліні, Едукаційно-інтеграційний фонд «Freida» (Ромська меншина в Кошаліні), Відділ Кашубсько-Поморського об'єднання у Кошаліні, Управління доріг та транспорту в Кошаліні, Управління спортивних об'єктів у Кошаліні.

Спонсори:

Ad. Media Consulting

Завдання співорганізовано з дотації уряду гміни міста Кошаліна. Завдання співорганізовано з бюджету Західнопоморського воєводства.



Вітаємо отця Андрія Михалишина з ювілеєм уродин та 20-річчям священства

Всечесний отче Андрію!

Дякуємо Богові за дар Вашого покликання,
спільну молитву

і жертвне служіння для нашої Церкви.

Бажаємо Вам міцного здоров'я, витривалості

і дарів Святого Духа на подальшій священничій дорозі.

Нехай Господь щедро Вас благословляє,

дарує сил та провадить у всіх починаннях,

а Мати Божа опікується Вами у щоденному житті.

Вдячні парафіяни з Вроцлава та Сьрода-Сльонської

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuchenko, redaktorzy – Igor Szczurba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga Michaluk, prenumerata, reklama – Łesia Korostełewycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniarski (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7

03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),

22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego),

E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,

Internet: <http://ukraincy.org.pl>, <http://www.oup.ukraina.com.pl>

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. **Nakład** 2500 egz.

Pismo dofinansowano ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo

ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami

tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u,

w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie

www.prenumerata.ruch.com.pl

Eventualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl

lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00

lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.